

Crna Gora
GLAVNI GRAD
GRADONAČELNICA

Broj: 01-018/23-4656/1

Podgorica, 25. septembar 2023. godine

Crna Gora
Pisarnica - Glavni grad - Podgorica

Primljeno: 28. 09. 2023				
Org. jed.	Jed. klas. znak	Redni broj	Prilog	Vrijednost
02-016		123	975	

SKUPŠTINA GLAVNOG GRADA

PODGORICA

Na osnovu člana 58 stav 1 tačka 2 Zakona o lokalnoj samoupravi („Službeni list CG“, br. 2/18, 34/19, 38/20, 50/22, 84/22 i 85/22) i člana 100 stav 1 tačka 2 Statuta Glavnog grada („Službeni list CG“ – Opštinski propisi“, br. 8/19, 20/21 i 49/22), podnosim Izvještaj o realizovanim aktivnostima u sprovođenju Lokalnog plana za unapređenje socijalne inkluzije – razvoj usluga socijalne i dječje zaštite u Glavnom gradu Podgorici za period 2020-2023. godine, za 2022. godinu.

U radu Skupštine Glavnog grada i njenih radnih tijela, prilikom razmatranja Izvještaja, učestvovalaće **Ivan Terzić**, sekretar Sekretarijata za socijalno staranje.

GRADONAČELNICA,

Prof. dr Olivera Injac

Olivera Injac

CRNA GORA

**GLAVNI GRAD PODGORICA
SEKRETARIJAT ZA SOCIJALNO STARANJE**

Ulica Vuka Karadžića br. 16, 81 000 Podgorica; tel/fax: 020/ 447-160, 447-161;

E-mail: sekretarijat.socijalno.staranje@podgorica.me

**Izveštaj o realizovanim aktivnostima u sprovođenju Lokalnog plana za
unapređenje socijalne inkluzije - razvoj usluga socijalne i dječje zaštite u
Glavnom gradu Podgorici za period 2020-2023. godine,
za 2022. godinu**

Podgorica, septembar 2023. godine

SADRŽAJ:

U V O D.....	4
I PREGLED REALIZOVANIH AKTIVNOSTI U 2022. GODINI	6
AKTIVNOSTI SEKRETARIJATA.....	7
Kancelarija za prevenciju bolesti zavisnosti	9
Kancelarija za Rome i Egipćane	10
Kancelarija za LGBTIQ lica	12
Kancelarija za rodnu ravnopravnost.....	14
Kuća zdravlja	14
AKTIVNOSTI JAVNIH USTANOVA.....	27
Javna ustanova za brigu o djeci “Dječji savez” Podgorica	27
JU Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju – Podgorica.....	27
Javna ustanova za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci Podgorica “Kakaricka gora”.....	28
AKTIVNOSTI INSTITUCIJA	29
ZAVOD ZA ŠKOLSTVO	29
AKTIVNOSTI ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA	32
a) Djeca i mladi u riziku.....	32
Centar za prava djeteta Crne Gore	32
Udruženje Roditelji.....	37
NVO CAZAS.....	38
b) Osobe sa invaliditetom i njihove porodice	39
Crveni krst Crne Gore	39
NVO “Staze”.....	42
NVO »Pružite nam šansu«.....	42
Organizacija slijepih za Podgoricu, Danilovgrad i Kolašin	43
NVO “Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore”	44
c) Žrtve rodno zasnovanog nasilja i nasilja u porodici.....	47
Sigurna ženska kuća.....	47

NVO ZINAK.....	48
d) Materijalno ugrožene kategorije stanovništva	49
Crveni krst Glavnog grada Podgorice	49
e) Romi i Egipćani	50
NVO „ADRA“	50
NVO CAZAS	51
NVO CAZAS	51
g) Osobe koje žive sa HIV/AIDS-om i osobe u riziku od HIV-a	51
NVO CAZAS	51

U V O D

Lokalni plan za unapređenje socijalne inkluzije i razvoj usluga socijalne i dječje zaštite u Glavnom gradu Podgorici za period 2020-2023. godine Skupština Glavnog grada Podgorica usvojila je na sjednici **15.05.2020. godine (u daljem tekstu: Lokalni plan za period 2020-2023. godine)**.

Misija Lokalnog plana za period 2020-2023. godine je povećanje nivoa socijalne uključenosti marginalizovanih grupa stanovništva, uz partnerstvo javnog, privatnog i civilnog sektora.

Radnu grupu su činili predstavnici relevantnih institucija i organizacija koje pružaju usluge grupama koje su socijalno isključene ili u riziku da to budu: djeca, osobe sa invaliditetom, stara lica, žrtve nasilja, mladi u riziku i njihove porodice i materijalno ugrožene kategorije stanovništva. Tokom izrade Lokalnog plana za period 2020-2023. godine organizovani su sastanci i okrugli stolovi sa ciljem promovisanja važnosti socijalne uključenosti, kao jednog od glavnih problema savremenog društva i upoznavanja cjelokupne javnosti sa predloženim mjerama koje bi trebalo da omoguće efikasnije pružanje socijalnih usluga u zajednici. U tu svrhu kreiran je upitnik koji je prvo objavljen na sajtu Glavnog grada Podgorica, a zatim je dalje distribuiran putem elektronske pošte i društvenih mreža, kao i u štampanom obliku, radi lakšeg kreiranja i izrade Lokalnog plana za period 2020-2023. godine.

Polaznu osnovu za izradu Lokalnog plana za period 2020-2023. godine čine zakonski okviri koji uređuju oblast unapređenja kvaliteta života i zaštite građana i građanki od diskriminacije i nasilja, kao i pristup neophodnim uslugama socijalne i dječje zaštite, a to su:

- Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti („Službeni list Crne Gore“, broj 27/13, 01/15, 42/15 47/15, 56/16, 66/16, 01/17, 31/17, 42/17, 50/17, 59/21, 145/21 i 03/23);
- Zakon o zabrani diskriminacije („Službeni list Crne Gore“, broj 46/10, 40/11, 18/14, 42/17);
- Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom („Službeni list Crne Gore“, broj 35/15, 44/15);
- Zakon o zaštiti od nasilja u porodici („Službeni list Crne Gore“, broj 46/10, 40/11);
- Zakon o rodnoj ravnopravnosti („Službeni list Republike Crne Gore“ broj 46/07, „Službeni list Crne Gore“, broj 73/10, 40/11, 35/15);
- Zakon o potvrđivanju Konvencije Savjeta Evrope o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija) („Službeni list Crne Gore - Međunarodni ugovori“, broj 4/13);
- Krivični zakonik Crne Gore („Službeni list Republike Crne Gore“, broj 70/03, 13/04, 47/06, „Službeni list Crne Gore“, broj 40/08, 25/10, 73/10, 32/11, 64/11, 40/13, 56/13, 14/15, 42/15, 58/15, 44/17, 49/18, 3/20, 26/21, 144/21, 145/21);
- Zakon o ratifikaciji Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima lica sa invaliditetom („Službeni list Crne Gore - Međunarodni ugovori“, broj 2/09);
- Porodični zakon („Službeni list Republike Crne Gore“, broj 1/07, „Službeni list Crne Gore“, broj 53/16, 76/20);
- Zakon o prekršajima (posebno odredbe o maloljetnicima) („Službeni list Crne Gore“, broj 1/11, 6/11, 39/11, 32/14, 43/17, 51/17).

Lokalni plan za unapređenje socijalne inkluzije i razvoj usluga socijalne i dječje zaštite za period 2020-2023. godine u Glavnom gradu Podgorica je sačinjen u skladu sa preporukama relevantnih nacionalnih strateških dokumenata, posebno:

- Strategije razvoja socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori (2018-2022);
- Strategije razvoja sistema socijalne zaštite starijih (2018 -2022);
- Strategije za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori (2016-2020);
- Strategije inkluzivnog obrazovanja (2019-2025);
- Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti (2017-2021)
- Strategije zaštite od nasilja u porodici (2016-2020);
- Strategije za prevenciju i zaštitu djece od nasilja (2017-2021);
- Nacionalne strategije za borbu protiv HIV/AIDS (2015-2020);
- Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTIQ osoba u Crnoj Gori (2019-2023);
- Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u CG (2016-2020);
- Programa za suzbijanje nasilja i vandalizma u školama (Ministarstvo prosvjete).

Izveštaj o realizovanim aktivnostima Lokalnog plana za unapređenje socijalne inkluzije - razvoj usluga socijalne i dječje zaštite u Glavnom gradu za 2022. godinu (u daljem tekstu: Izveštaj o realizovanim aktivnostima Lokalnog plana za 2022. godinu) ostvaren je kroz individualni rad nadležnih institucija u ovoj oblasti, rad organizacija civilnog društva, privatnog sektora, fizičkih lica i uspostavljanja međusobnog partnerstva, kao i relevantnih institucija koje su učestvovala u njegovom kreiranju.

I PREGLED REALIZOVANIH AKTIVNOSTI U 2022. GODINI

Prioritetne ciljne grupe Lokalnog plana za period 2020-2023. godina su: djeca i mladi u riziku, osobe sa invaliditetom i njihove porodice, nemoćna i starija lica, žrtve rodno zasnovanog nasilja i nasilja u porodici, materijalno ugrožene kategorije stanovništva, Romi i Egipćani, LGBTIQ osobe, osobe koje žive sa HIV/AIDS-om i osobe u riziku od HIV-a.

Za svaku od njih definisani su strateški ciljevi koje treba ostvariti za vrijeme trajanja Lokalnog plana za period 2020-2023. godine.

I Djeca i mladi u riziku

Strateški cilj: Unaprijeđena socijalna inkluzija i poboljšana dostupnost i kvalitet socijalnih usluga za djecu i mlade.

II Osobe sa invaliditetom i njihove porodice

Strateški cilj: Povećana socijalna inkluzija osoba sa invaliditetom i njihovih porodica i uspostavljene i razvijene održive socijalne usluge

III Nemoćna i starija lica

Strateški cilj: Obezbijedeni dostupni i adekvatni programi podrške i usluge socijalne zaštite za starija lica sa teritorije Glavnog grada

IV Žrtve rodno zasnovanog nasilja i nasilja u porodici

Strateški cilj: Unaprijeđene usluge podrške, zaštite i socijalne uključenosti žrtava rodno zasnovanog nasilja i nasilja u porodici

V Materijalno ugrožene kategorije stanovništva

Strateški cilj: Obezbijedeni veći nivo socijalne inkluzije materijalno ugroženih lica sa teritorije Glavnog grada i njihova bolja obuhvaćenost uslugama socijalne i dječje zaštite

VI Romi i Egipćani

Strateški cilj: Povećana socijalna inkluzija Roma/kinja i Egipćana/ki i obezbijedeni programi i adekvatne usluge podrške u zajednici

VII LGBTIQ osobe

Strateški cilj: Unaprijediti ljudska prava LGBTQ osoba

VII Osobe koje žive sa HIV/AIDS-om i osobe u riziku od HIV-a

Strateški cilj: Stvaranje sigurnog i podržavajućeg okruženja, efikasnog sistema prevencije HIV-a i pristupačnog liječenja, njege i pomoći za sve osobe pogođene HIV-om i osobe u povećanom riziku.

AKTIVNOSTI SEKRETARIJATA

U skladu sa članom 11 Oduke o organizaciji i načinu rada uprave Glavnog Grada ("Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 38/18, 43/18, 06/20, 10/20, 36/21, 05/22, 30/23, 42/23) Sekretarijat za socijalno staranje (u daljem tekstu: Sekretarijat) u okviru svojih nadležnosti obezbjeđuje socijalnu i dječiju zaštitu, zaštitu osoba sa invaliditetom, ostvarivanje rodne ravnopravnosti; prava RE zajednice, LGBT zajednice, prevenciju i suzbijanje bolesti zavisnosti; boračku zaštitu i zaštitu civilnih invalida rata i druge poslove iz svog djelokruga, u skladu sa zakonom i drugim propisima.

Pomoć i njega u kući

Pravo na pomoć i njegu u kući obezbjeđuje se licima koja usled starosti, hronične bolesti ili invaliditeta imaju ograničene fizičke i psihičke sposobnosti da zadovolje svakodnevne osnovne lične i životne potrebe. U izvještajnom periodu ovu uslugu su koristila 143 stara lica (za ovu namjenu potrošena su Budžetom predviđena sredstva u iznosu od 115. 896,06 €).

Pravo na jednokratnu novčanu pomoć u 2022. godini ostvarilo je 851 lice (za ovu namjenu potrošena su Budžetom predviđena sredstva u iznosu od 85.210,00 €). Razlozi zbog čega se građani obraćaju za pružanje novčane pomoći su: nedostatak sredstava za zadovoljavanje najosnovnijih životnih potreba, bolest, smrt člana porodice, elementarne nepogode i dr.

Pravo na besplatni dnevni obrok u 2022. godini koristilo je 291 porodica i pojedinaca. Za 122 porodice i pojedince vršena je dostava 206 obroka na kućnu adresu, a u objektu Narodne kuhinje dijeljeno je 494 obroka, za 169 porodica i pojedinaca (za ovu namjenu potrošena su Budžetom predviđena sredstva u iznosu od 493. 695,86 €).

Pravo na besplatni dnevni obrok (ručak) imaju porodice, članovi porodice i lica pod starateljskom zaštitom koja se nalaze u stanju socijalne potrebe, lica bez redovnih primanja, naknade za pomoć i njegu drugog lica i lične invalidnine, pri čemu prednost imaju: samohrana lica, koja zbog trajne promjene zdravstvenog stanja, invalidnosti ili starosti nijesu u mogućnosti da pripreme obrok, lica sa fizičkim, intelektualnim i senzornim invaliditetom, kao i sa teškim hroničnim ili malignim oboljenjima, lica bez prebivališta i smještaja.

Pravo na poklon pakete za novorođeno dijete u 2022. godini ostvarilo je 2 353 djece (za ovu namjenu potrošena su Budžetom predviđena sredstva u iznosu od 73.918,35 €). Ovo pravo pripada novorođenom djetetu, pod uslovom da roditelji imaju prebivalište na teritoriji Glavnog grada.

Pravo na novčanu pomoć u školovanju za kupovinu školskog pribora ostvarili su svi prvaci sa teritorije Glavnog grada Podgorice i 385-oro djece osnovno-školskog uzrasta, čiji su roditelji korisnici Materijalnog obezbjeđenja porodice, u iznosu od po 35,00 €.

Za ove namjene potrošena su Budžetom predviđena sredstva u iznosu od 57.155,00 €.

Pravo na odmor i rekreaciju djece (ljetovanje) u odmaralištu na Veruši, je koristilo 269 djece (za ovu namjenu potrošena su Budžetom predviđena sredstva u iznosu od 34.970,00 €).

Usluga Stanovanje uz podršku za mlade koji se osamostaljuju obezbjeđuje se djeci i omladini bez roditeljskog staranja kojima prestaje pravo na smještaj u ustanovi socijalne zaštite, odnosno

hraniteljskoj porodici, kao i alternativa smještaju u ustanovi socijalne zaštite, ili u drugu porodicu, radi završetka redovnog školovanja ili osposobljavanja za samostalan život (za ovu namjenu potrošena su Budžetom predviđena sredstva u iznosu od 163,39 €- održavanje zgrade i računi za vodu).

Sekretarijat raspolaže sa dvije stambene jedinice i u partnerskom odnosu sa JU Centar za socijalni rad i NVO Centar za prava djeteta obezbijeduje smještaj za korisnike.

Pomoć beskućnicima – na osnovu anamneze Centra za socijalni rad uplaćuje se mjesečna pomoć za šest beskućnika u iznosu od po 100,00 € (za ovu namjenu potrošena su Budžetom predviđena sredstva u iznosu od 3 840,00 €).

Podrška podstanarima- Pravo na subvenciju imaju podstanari sa prebivalištem u Podgorici, a subvencioniranje se odobrava na period od 12 mjeseci (za ovu namjenu potrošena su Budžetom predviđena sredstva u iznosu od 94.050,00 €).

Rješavanje stambenih pitanja lica u stanju socijalne potrebe

Odlukom o načinu korišćenja i cijeni zakupa stanova dodijeljenih licima u stanju socijalne potrebe ("Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 47/21, 05/22) omogućeno je da pravo na zakup stanova koji su u vlasništvu Glavnog grada imaju svi dosadašnji i budući zakupci stanova, pod uslovima i na način propisan ovom odlukom.

Tokom januara mjeseca terenski je podijeljeno preko 300 zahtjeva za zaključenje ugovora, a do kraja izvještajnog perioda ugovore o zakupu stana zaključilo je 222 korisnika.

Odlukom davanju stanova u zakup licima u stanju socijalne potrebe ("Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 47/20) raspisan je Javni poziv za raspodjelu devet stambenih jedinica u zakup licima u stanju socijalne. Na javni poziv se prijavili 71 jedno lice, a raspodjela po istom nije završena iz više razloga (izborna godina, imenovanje Komisije o davanju stanova u zakup licima u stanju socijalne potrebe).

Sprovedene su redovne aktivnosti vezane za namjensko korišćenje stambenih jedinica koje su date na korišćenje licima u stanju socijalne potrebe.

U organizaciji Sekretarijata, u Kući zdravlja je održana radionica na temu "Modeli pristupa osobama s invaliditetom. Terminologija i komunikacija sa OSI". Radionica je bila namijenjena zaposlenima u Glavnom gradu, s ciljem da se unaprijedi razumijevanje fenomena invaliditeta i vještine adekvatnog odgovora na potrebe građana s invaliditetom, a učesnici/ce su imali priliku da kroz igru uloga steknu znanja o komunikaciji s osobama s invaliditetom i da kroz diskusiju razmijene iskustva i dalje prijedloge. Radionici je prisustvovalo 12 osoba.

Predstavnic/ce Sekretarijata prisustvovali su aktivnostima koje su organizacije osoba s invaliditetom organizovale tokom godine, uključujući prisustvo obilježavanju važnih datuma za zajednicu osoba s invaliditetom: Dan samostalnog života, Vožnja za slobodu (Freedom Drive) i radionicama posvećenim pravima žena i djece s invaliditetom...

Glavni grad je nastavio sa socijalnim servisom "Gradska senior kartica". Ovaj socijalni servis omogućava starijim sugrađanima da ostvare popuste na veliki broj proizvoda i usluga na teritoriji Podgorice. Senior kartica doprinosi unapređenju standarda penzionera i starijih sugrađana, i način

da Glavni grad još jednom iskaže odgovornost i zahvalnost prema starijima, za doprinos koji su pružali i pružaju društvenoj zajednici. U toku izvještajne godine je izdato oko 2000 senior kartica.

Kancelarija za prevenciju bolesti zavisnosti

Kancelarija za prevenciju bolesti zavisnosti (u daljem tekstu: Kancelarija) u 2022. godini realizovala je sljedeće aktivnosti:

Kancelarija je u saradnji sa Kućom zdravlja, besplatno distribuirala 177 testova za kontrolu prisustva psihoaktivnih supstanci u organizmu (roditeljima, zavisnicima i NVO sektoru).

Svjetski dan borbe protiv alkoholizma je, u saradnji sa Kancelarijom za mlade i Javnom ustanovom za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika PAS na Kakarickoj gori, obilježen predavanjem na temu "Reci NE alkoholu" koje se održalo u Kući zdravlja.

Zajedničkim radom zaposlenih u Kancelariji, Javnoj ustanovi za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika PAS na Kakarickoj gori, NVO Cazasu i Agenciji za zaštitu životne sredine CG oplemenjeno je područje Kakaricke gore sa oko 40 sadnica divljeg nara, breze i košće. U saradnji sa Javnom ustanovom za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika PAS na Kakarickoj gori, realizovano je predavanje za učenike devetog razreda O.Š. "Milan Vukotić" i za učenike Srednje mješovite škole u Golubovcima kao i za učenike devetog razreda u O.Š. "Vukašin Radunović" u Beranama, na temu "Prevencija bolesti zavisnosti".

U bioskopu Javne ustanove za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika PAS na Kakarickoj gori organizovana je projekcija filma "Zavisnost: Drugi ugao".

Predstavnice Kancelarije i Javne ustanove za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika PAS na Kakarickoj gori realizovale su radne posjete u Nikšiću i Kotoru i tom prilikom razgovarale sa predstavnicima lokalnih institucija akcentujući da je zajednička saradnja i multidisciplinarni pristup ovom problem nužnost.

Kancelarija je, u susret Međunarodnom danu borbe protiv zloupotrebe droga koji se obilježava 26.juna, u Kući zdravlja ugostila članove Multidisciplinarnog tima za sprječavanje zloupotrebe droga. Glavne teme IV sastanka ovog tijela bile su pokretanje inicijative za stvaranje uslova za tretman maloljetnika/ca koji zloupotrebljavaju psihoaktivne supstance, te obilježavanje 26. juna i analiza mogućnosti zajedničkog uticaja na detektovane aktuelne probleme na lokalnom nivou. Istim povodom u saradnji sa Javnom ustanovom za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika PAS na Kakarickoj gori, u sklopu akcije "Čist možeš sve" postavljeni su štandovi u Njegoševom parku i na promenadi kraj rijeke Morače. Na štandovima su bile izložene edukativne brošure na temu bolesti zavisnosti, i majice sa sloganom "Čist možeš sve". Takođe, na terenu u Njegoševom parku odigran je revijalni košarkaški meč, između predstavnika Glavnog grada i sportskih novinara. U saradnji sa Javnom ustanovom za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika PAS na Kakarickoj održano je predavanje na temu prevencije bolesti zavisnosti u Dječjem odmaralištu na Veruši.

Predstavnica Kancelarije je u saradnji sa kolašinskim NVO "Novi početak", obezbijedila besplatan dvodnevni smještaj i besplatno učešće na Bjelasica Ultra Trail-u, rczidentima i nerezidentima Javne ustanove za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika PAS na Kakarickoj gori, te im pružila podršku tokom same trke.

Predstavnica Kancelarije je prisustvovala treningu Multidisciplinarnih timova za sprječavanje zloupotrebe droga koji je održan u Petrovcu, na kom su se prezentovala iskustva eminentnih stručnjaka iz ove oblasti kao što su prof. dr David Best iz Velike Britanije, dr Mulka Nušić iz Velike Britanije i prof. Charlotte Colman iz Belgije.

U sklopu svakodnevni aktivnosti, Kancelarija je, u saradnji sa Kućom zdravlja, Udruženjem psihologa Crne Gore i NVO CAZAS, putem psihoterapije, savjetovanja i usmjeravanja obradila 38 zahtjeva za pružanje psihosocijalne pomoći osobama koje su zavisnici.

Za potrebe opremanja prostorija Kuće zdravlja, obezbijeden je materijal za izradu ormara, a za realizaciju ovog projekta ukazano je povjerenje klijentima Javne ustanove za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika PAS na Kakarickoj gori.

Kancelarija za Rome i Egipćane

Aktivnosti Kancelarije za Rome i Egipćane (u daljem tekstu: Kancelarija) su usmjerene na rad sa zajednicom i praćenje implementacije nacionalnih i lokalnih akcionih planova u oblasti integracije Roma, kroz podsticanje aktivnog učešća, javno zastupanje, promovisanje i posredovanje u ostvarivanju manjinskih prava.

U cilju sprovođenja aktivnosti Kancelarija je organizovala posjetu klizalištu i besplatno klizanje na ledu za 20 pripadnika romske zajednice sa teritorije Konika.

Povodom obilježavanja Međunarodnog dana žena - 8. marta organizovana je, za 15 pripadnica RE zajednice sa teritorije Konika, posjeta Kulturno informativnom centru "Budo Tomović", gdje je održan koncert "Kompozitorke iz sjenke", a djevojkama je podijeljeno cvijeće.

U centru za kompetencije, za 20 pripadnika RE zajednice (6-9. razred) organizovana je dvomjesečna obuka za rad na računarima.

Obilježen je 8. april, Međunarodni dan Roma u Njegoševom parku, gdje je gradonačelnik uručio uvjerenja pripadnicima RE populacije koji su završili obuku za rad na računarima, nakon čega je upriličen zabavni program.

Gradonačelnik Podgorice dobitnik je nagrade Most Roma Friendly Mayor in 2022 , titulu koja se treću godinu zaredom dodjeljuje za izuzetan doprinos integraciji romske populacije u gradovima Zapadnog Balkana i Turske. Tim povodom, gradonačelnik je ugostio predstavnike državnih organa, međunarodnih i nevladinih organizacija koje se bave pitanjem statusa pripadnika romske i egipćanske populacije u Crnoj Gori i nakon prijema na Trgu nezavisnosti organizovan je kulturno zabavni program pod nazivom "Romsko veče".

U saradnji sa NVO Help Kancelarija je organizovala dvodnevnu posjetu srednjim školama u Podgorici, tokom koje su budući srednjoškolci upoznati sa konkretnim programima, koje škole u Glavnom gradu nude za nastavak obrazovanja.

Kancelarija je finansijski pomogla fudbalski klub "MKM" .

Povodom obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv vršnjačkog nasilja u saradnji sa NVO "ROBIN HUD" i NVO Gradanska alijansa, organizovano je predavanje na temu "ULOGA MLADIH U PREVENCIJI VRŠNJAČKOG NASILJA – GLASNO PROTIV NASILJA!". Pored svog edukativnog karaktera, ovakve radionice imaju za cilj zblježavanje mladih sa teritorije Konika sa njihovim vršnjacima iz većinske populacije.

U kampu Konik održan je sastanak sa predstavnicima ROMACTED-a, NVO „Gradanska alijansa“ i Agencijom za stanovanje, povodom predstavljanja nove Odluke o korišćenju socijalnih stanova.

Podržana je akcija NVO "Fondacija Ruka prijateljstva" za nabavku i dodjelu dječjih paketića i drva za ogrjev porodicama RE populacije u stanju socijalne potrebe, sa područja Konika.

U saradnji sa Službom zaštite i spašavanja u Community centru na Koniku za predstavnike RE populacije organizovano je predavanje i obuka na temu "Pravilno postupanje sa PP aparatima i gašenje početnih požara". Obuka je održana u sklopu zajedničkog programa Evropske unije i Savjeta Evrope ROMACTED.

U sklopu zajedničkog programa Evropske unije i Savjeta Evrope ROMACTED realizovana je posjeta Evropskoj kući od strane 20 mladih oRma kojima je predstavljena suština postojanja Evropske kuće preko koje se Delegacija Evropske unije obraća građanima i institucijama Crne Gore.

U Društvenom centru na Koniku organizovana je radionica prve pomoći za predstavnike stambenih zgrada. Obuka je organizovana u sklopu zajedničkog programa Evropske unije i Savjeta Evrope ROMACTED.

Povodom obilježavanja Međunarodnog dana mladih, u saradnji sa Kancelarijom za mlade, u prostorijama Narodne biblioteke "Radosav Ljumović" održan je Forum mladih na kojem su imali učešće i pripadnici RE zajednice. Za 40 pripadnika RE zajednice obezbijeden je besplatan sedmodnevni boravak u Dječjem odmaralištu na Veruši.

Organizovana je posjeta gradskom bazenu SC Morača za 20 pripadnika romske zajednice sa područja Konika.

U saradnji sa NVO Adra, kroz projekat "Žene kao nosioci pozitivnih društvenih promjena" realizovana su dva napredna kursa šivenja za 10 polaznica (za ovu namjenu potrošena su Budžetom predviđena sredstva u iznosu od 10 588,87 €).

U okviru zajedničke akcije Evropske unije i Savjeta Evrope pod nazivom „Kvalitetno obrazovanje za sve“ u multimedijalnoj sali Univerzitetskog sportsko-kulturnog centra obilježen je Dan inkluzije. Događaj je organizovan u partnerstvu sa zajedničkim programom Evropske unije i Savjeta Evrope „Promovisanje dobrog upravljanja i osnaživanje Roma na lokalnom nivou (ROMACTED II)".

Organizovana je posjeta Eko katunu Mokra za 20 mladih iz RE zajednice.

U okviru kampanje "Moj život" koju sprovodi EU u Crnoj Gori i Vlada CG, u Evropskoj kući organizovan je trodnevni panel za lokalne institucije i predstavnike RE zajednice na kojem je aktivno učešće imao i predstavnik Kancelarije za RE.

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava – Odjeljenje za unapređenje i zaštitu prava Roma i Egipćana, organizovalo je dvodnevnu obuku za službenike na državnom i lokalnom nivou, zaposlene u javnim ustanovama na temu "Društvena jednakost pripadnika romske i egipćanske populacije u borbi protiv anticiganizma".

U susret novogodišnjim praznicima, organizovana je priredba za djecu sa teritorije Konika nakon čega su djeci poklonjeni novogodišnji paketići.

Dugogodišnja saradnja sa NVO Help, omogućila je organizovanje kreativne radionice povodom novogodišnjih praznika na kojoj su djeca samostalno i po svojoj želji kreirala novogodišnje ukrase za kićenje Društvenog centra na Koniku.

Predstavnici Sekretarijata posjetili su Dječji dom Mladost u Bijeloj gdje je medijator za socijalnu inkluziju angažovan pri kancelariji za RE odrastao.

Kancelarija za LGBTIQ lica

Kancelarija za LGBTIQ lica (u daljem tekstu: Kancelarija) učestvovala je na prvom regionalnom festivalu LGBTQ žena Biza, koji je održan 23. – 24. septembra u Podgorici, za koji je Sekretarijat donirao 1 000,00 € za potrebe organizacije festivala. Program festivala se sastojao od panel diskusija i razgovora o aktuelnim temama iz oblasti ljudskih prava i politika, informativnih i kreativnih radionica, izložbi i muzičkog programa.

Kancelarija je u organizaciji Montenegro prajda učestvovala kao saradnik i organizovala više događaja uoči povorke, sa nevladinim organizacijama Kvir Montenegro, Asocijacija Spektra, NVO Juventas, NVO Art Attack, Biza festival i NVO Škart. Svečano otvaranje Nedelje ponosa i proslava desetogodišnjice Montenegro prajda uspješno je organizovana 3. oktobra u Njegoševom parku. Video prezentacijom predstavljena je istorija LGBTIQ i povorki ponosa u Crnoj Gori, nakon čega je prikazan kratkometražni dokumentarni film „Ja sam simbol otpora“. Događaju je prisustvovalo oko pedeset građana, aktivista, predstavnika nevladinih organizacija, diplomata, predstavnika državnih i međunarodnih institucija i predstavnika Glavnog grada. Proslavi su prisustvovali ambasadorica Velike Britanije Karen Medoks, ambasador Francuske Kristijan Timonije, kao i predstavnici ambasada Sjedinjenih američkih država, Republike Češke i Delegacije Evropske unije.

U okviru Nedelje ponosa, organizovan je okrugli sto „Vršnjačko nasilje motivisano homofobijom i/ili transfobijom“ u Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“. Izlagači su govorili o svom iskustvu sa vršnjačkim nasiljem, što je pokrenulo diskusiju o položaju mladih iz LGBTIQ zajednice i onih koji su tako percipirani.

Panel diskusija „Deset godina povorke ponosa u Podgorici“ je organizovana u Kući zdravlja, takođe u okviru Nedelje ponosa. O istoriji pokreta, o postignućima u pogledu prava LGBTIQ lica i tome zašto je odžavanje povorki ponosa značajno za cijelo društvo, govorili su aktivisti i aktivistkinje, članovi i članice inicijalnog organizacionog odbora Montenegro prajda. Panelu su prisustvovali predstavnice Ministarstva evropskih poslova i predstavnica Ministarstva za ljudska i manjinska prava.

Deseti Montenegro prajd uspješno je održan u Podgorici pod sloganom „Nema više ALI“. Povorci su prisustvovali predstavnici Glavnog grada.

Glavni grad Podgorica postao je član međunarodne mreže *Rainbow Cities* i potpisao je memorandum o saradnji, gdje će lokalna samouprava aktivno raditi na pitanju unapređenja kvaliteta života LGBTIQb lica, što je Glavni grad dokazao usvajanjem Lokalnog plana za unapređenje socijalne inkluzije i razvoja usluga socijalne i dječije zaštite, koji uključuje akcioni plan za unapređenje ljudskih prava LGBTIQ lica, otvaranjem Kancelarije za LGBTIQ lica, te kontinuiranom podrškom koju Glavni grad daje LGBTIQ zajednici.

Kancelarija za LGBTI lica je potpisnik javne deklaracije o suzbijanju diskriminacije na radnom mjestu – Prihvati različitosti! Ova inicijativa je pokrenuta u okviru projekta "Doprinos inkluziji LGBTI osoba na tržištu rada", koji sprovodi Centar za monitoring i istraživanje. U cilju promocije ove deklaracije, učestvovali smo i u video kampanji.

Kancelarija je učestvovala na obuci „Unapređenje kapaciteta lokalnih samouprava za rad sa LGBTI osobama“, koju je organizovao NVO Juventas. Cilj obuke je unapređenje kapaciteta lokalnih

samouprava za implementaciju aktivnosti definisanih lokalnim akcionim planovima za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba. Ova aktivnost je pripremila radnike/ce u lokalnim samoupravama za rad sa LGBTI licima na lokalnu, a dopriniće i boljem pristupu socijalnim i ostalim servisima koji postoje na nivou opštine. Učesnici radionica su imali priliku da čuju o seksualnim identitetima, mehanizmima homofobije, uvriježenim stereotipima, kao i ljudskim pravima lezbejki, gej, biseksualnih i transrodnih osoba u Crnoj Gori. Ova aktivnost je dio projekta „Doprinos adekvatnoj primjeni politike ljudskih prava i servisa podrške LGBTI osobama na lokalnu”, a koji NVO Juventas sprovodi uz podršku Ministarstva za ljudska i manjinska prava Crne Gore.

Kancelarija se pridružila Koaliciji za prava LGBTIQ lica – RAVNOPRAVNO, koja se sastoji od tridesetak nevladinih organizacija i institucija koje se bave ljudskim pravima.

Organizovana je obuka za zaposlene u Sekretarijatu „Unapređenje kapaciteta stručnih radnika/ca za rad sa LGBTI licima”, čiji je autor i koju sprovodi NVO Juventas. Program obuke je akreditovan od strane Zavoda za socijalnu i dječiju zaštitu. Glavni ciljevi ovog programa su podizanje kapaciteta i znanja socijalnih radnika/ca za kontinuirano sprovođenje mjera Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI lica u Crnoj Gori u domenu socijalnog rada i socijalnih politika, kao i unapređenje kompetencija stručnih radnika/ca u oblasti socijalnog rada i socijalnih politika za direktan rad sa LGBTI licima. Krajnji cilj je zaštita LGBTI lica od diskriminacije i nasilja, kao i stvaranje uslova za spremniji i otvoreniji stručni dijalog o svim izazovima na koje LGBTI nailazi u svakodnevnom funkcionisanju, te zajedničko pronalaženje njihovih adekvatnih i održivih rješenja. Obuku je prošlo jedanaestoro zaposlenih.

Kancelarija je učestvovala u videu NVO CAZAS-a „Reci da!“ na temu Zakona o životnom partnerstvu lica istog pola.

Organizovani su i brojni sastanci sa nevladinim organizacijama i partnerima u prethodnoj godini. Predstavnici Sekretarijata su učestvovali na brojnim panelima, okruglim stolovima i konferencijama:

- okrugli sto “Jednaki pred zakonom” u organizaciji Kvir Montenegro,
- Prajd cafe u organizaciji Kvir Montenegro,
- radionica “Ogledala” u LGBT Drop-in centru u organizaciji NVO Juventas,
- porodični dan u LGBT Drop-in centar,
- konferencija “Dostupnost socijalnih servisa mladima u riziku na Zapadnom Balkanu” u organizaciji u organizaciji NVO Juventas,
- globalnoj konferenciji Fast-track Cities (konferenciji smo prisustvovali onlajn),
- obuka “Angažman zajednice za hitne zdravstvene situacije: Učenje lekcija i izgradnja puta naprijed” u organizaciji Ministarstva Zdravlja Crne Gore i Kancelarije Svjetske zdravstvene organizacije u Crnoj Gori,
- konferencija “LBTQ žene i rodne politike u procesu pristupanja EU” u organizaciji Kvir Montenegro.

Kancelarija za rodnu ravnopravnost

Skupština Glavnog grada usvojila je Lokalni akcioni plan za podsticanje rodne ravnopravnosti u Glavnom gradu Podgorica za period 2023-2025. godina, čiji je predlagač Sekretarijat.

Predstavnici Sekretarijata su učestvovali u aktivnostima koje su na temu rodne ravnopravnosti organizovale nevladine organizacije: NVO SPES - fokus grupi o primjeni člana 3 Zakona o rodnoj ravnopravnosti (u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava) i radionici o rodnoj ravnopravnosti i ženama s invaliditetom u organizaciji UMHCG.

Organizovana je fokus grupa na temu „Rodno zasnovano nasilje i manjinske grupe” u sklopu obilježavanja kampanje 16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama sa ciljem da se razmijene mišljenja i definišu prijedlozi za prevenciju rodno zasnovanog nasilja nad manjinskim grupama. Fokus grupa je održana u Kući zdravlja i prisustvovalo joj je 17 osoba: predstavnice organa uprave i službi Glavnog grada, predstavnice civilnog sektora i predstavnica Ministarstva rada i socijalnog staranja. Učesnice su zaključile da je potrebno u većoj mjeri raditi na razvoju svijesti i solidarnosti, redovno evaluirati sprovođenje edukativnih programa i kontinuirano unapređivati kapacitete zaposlenih na svim nivoima sistema za adekvatniji odgovor na rodno zasnovano nasilje.

Za podršku produkciji edukativnog video filma kratke forme sa temom rodno-zasnovanog nasilja (radni naslov “Too”) NVO “Agora Femina”, koji navedena NVO planira u okviru projekta “Jačanje organizacijskog kapaciteta protiv rodno zasnovanog nasilja”, za ovu namjenu potrošena su Budžetom predviđena sredstva u iznosu od 1000, 00 €.

Sekretarijat je u saradnji sa NVO ZINAK sproveo projekat “Rezilijentna zajednica (osnažena zajednica)”. Pilot projekat imao je za cilj prepoznati porodice koje su u porodičnoj kriznoj situaciji i dati im punu praktičnu pomoć i podršku. Pružena je pomoć za dvadeset samohranih majki kako bi im se omogućilo lakše savladavanje kriznog momenta. Obezbijedeni su im humanitarni paketi, psihosocijalna podrška, kao i rekreativan izlet sa ciljem socijalizacije porodica i time ih dodatno osnažili za život u zajednici. Glavni cilj projekta „Rezilijentna zajednica“ je podrška razvoju usluga namijenjenih jednoroditeljskim porodicama (samohranim majkama) i njihovoj djeci. On je u potpunosti usaglašen sa Strateškim ciljem razvoja usluga namijenjenih porodicama i djeci u kriznim situacijama, odnosno izgradnja resursa koji će omogućiti biološkim porodicama da razviju svoje snage kako bi djeca odrastala u prirodnoj sredini, u svojoj porodici (za ovu namjenu potrošena su Budžetom predviđena sredstva u iznosu od 1 000,00 €).

Kuća zdravlja

Kuća zdravlja je socijalni servis koji ima za cilj poboljšanje kvaliteta života ranjivih kategorija društva. Osnovana je 2. jula 2021. godine. Tokom 2022. godine u Kući zdravlja su organizovane sljedeće aktivnosti:

- U saradnji sa Udruženjem celijakija Crne Gore, održano je predavanje o celijakiji i važnosti pravilnog sprovođenja i poštovanja principa bezglutenske dijetete. Predavanje je vodila dr Veselinka Durišić, pedijatar gastroenterolog Instituta za bolesti djece KC CG.
- U okviru programa “Mladi psiholozi za mlade”, koju sprovodi Udruženje psihologa CG u saradnji sa UNICEF-om, održane su obuke koje su za cilj imale unaprjeđenje znanja psihologa na polju vodenja radionica čije se teme odnose na karakteristike razvojne

adolescencije i profesionalnu orijentaciju uopšte, kao i obučavanje vršnjačkih karijernih savjetnika.

- Javna ustanova “Kakaricka gora” je u Kući zdravlja u prvoj polovini 2022. godine realizovala porodične terapije za klijente i klijentkinje ove ustanove i njihove porodice. Porodična terapija sprovodila se u Kući zdravlja svake srijede u poslijepodnevnim časovima. U periodu od 4 mjeseca realizovano je 8 terapija.
- Povodom obilježavanja Svjetskog dana borbe protiv raka, u saradnji sa NVO Veritas CG i Udruženjem psihologa Crne Gore, održana je psihološko-nutricionistička radionica namijenjena onkološkim pacijentima.
- Udruženje psihologa Crne Gore u Kući zdravlja realizovalo psihoanalitičko predavanje pod nazivom “Subjektivnost, kontejner i projekcija”. Predavanje je vodio psihijatar dr Srđa Zlopaša.
- Povodom obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv vršnjačkog nasilja Kancelarija za RE, u saradnji sa NVO “Robin Hud” i NVO “Gradanska alijansa, organizovala je predavanje na temu “Uloga mladih u prevenciji vršnjačkog nasilja – glasno protiv nasilja!”, koje je vodila dipl. socijalna radnica Violeta Golubović. U radionici su učestvovali i mladi iz romske i egipćanske populacije sa područja Konika.
- U sklopu redovnih aktivnosti NVO Centra za prava djeteta Crne Gore, koje su se u prvoj polovini 2022. godine srijedom i petkom realizovale u Kući zdravlja, održavane su i radionice edukativno-kreativnog i psiho-socijalnog karaktera, za djecu od 6-18 godina. U periodu od februara do juna održane su 43 radionice. NVO Centar za prava djeteta CG je u prvoj polovini 2022. godine realizovao 8 sastanaka Lokalnog dječjeg parlamenta Podgorice, koji su održavani subotom u prijepodnevnim časovima.
- Uz podršku Sekretarijata za socijalno staranje Glavnog grada i preduzeća Altmed, NVO Celijakija je organizovala tribinu o bezglutenskoj dijeti i dijagnostici celijakije, sa akcentom na deklarisanje proizvode. Tribinu su vodile predsjednica NVO Celijakija Valentina Piperović i dr Valentina Lola Đurišić, predijatar gastroenterolog KCCG – Instituta za bolesti djece.
- NVO CAZAS je realizovala predavanje o anemiji. Predavač je bila dr Nina Mikić, spec. interne medicine. Na radionici je bilo riječi o tome šta je anemija, koji su simptomi, kako ih prepoznati i šta je neophodno promijeniti u načinu ishrane.
- Povodom Svjetskog dana oralnog zdravlja, koji se obilježava 20. marta, Crnogorski komitet za međunarodnu saradnju studenata stomatologije MoDSA (Montenegrin Dental Students’ Association) je organizovao interaktivnu radionicu i predavanje o značaju pravilne oralne higijene, izbalansirane ishrane i zdravih životnih navika. Kroz interaktivni pristup posjetioci su imali priliku da nauče kako i kojim sredstvima se najbolje održava oralna higijena, koje su navike u ishrani nepoželjne i koliko često treba posjećivati stomatologa, a usvajanje novih znanja su olakšali pokloni u vidu četkica za zube i edukativnog materijala. Predavanje su, ispred MoDSA, održale stomatološkinja dr Milica Radulović i apsolventkinja stomatologije Nina Rešetar.
- U okviru projekta "Kompetentno, transparentno, efikasno i odgovorno civilno društvo koje pruža usluge osobama koje koriste droge", koju je podržala Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori, NVO JUVENTAS je održala sastanke koji su za cilj imali uspostavljanje i/ili nastavak saradnje sa lokalnim kancelarijama za prevenciju bolesti zavisnosti, te dostupnim servisima u lokalnim samoupravama. Takode, tema je bila i usvajanje poštujuće

terminologije, usaglašavanje postojećih servisa i usluga na lokalnom nivou sa potrebama osoba koje koriste droge, kao i uvođenje inovativnih metoda sve u cilju razvijanja kompetentnog, transparentnog, efikasnog i odgovornog sistema u kojem će se svaki građanin/ka osjećati poštovano i uvaženo bez obzira na bilo koje lično svojstvo.

- Prvi sastanak sa opštinom Podgorica i lokalnom kancelarijom za prevenciju bolesti zavisnosti, kao i sa servisima koji su namijenjeni osobama koje koriste droge, održan je u ponedjeljak, 21. marta.
- Drugi sastanak sa ostalim opštinama i lokalnim kancelarijama za prevenciju bolesti zavisnosti realizovan je u srijedu, 23. marta.
- U Kući zdravlja je u periodu od marta do juna mjeseca održano 8 inkluzivnih radionica "Dajem glas za svake devojke glas". Radionice su održane od strane Udruženja psihologa Crne Gore, a podržane od strane Sekretarijata za socijalno staranje Glavnog grada. Riječ je o iskustveno – edukativnim radionicama namijenjenim djevojkama i djevojčicama različitog socio-kulturološkog porijekla. Učesnice radionica bavile su se raznim temama kao što su društvena očekivanja koja prate rodne uloge, sa posebnim akcentom na to kako u periodu adolescencije ova tematika može uticati na prihvatanje ličnog i rodnog identiteta, adolescentski emotivni odnosi, kako učesnice percipiraju zdravu emotivnu vezu, šta za njih predstavlja ljubav, kako je pokazuju i kako mogu da prepoznaju da li su voljene na zdrav način. Bilo je riječi o značajnim ženskim figurama koje su kroz istoriju i kulturu civilizacije svojom borbenošću, smjelošću i hrabrošću na autentičan način uspjele da utiču na promjenu položaja žena u društvu. Kroz set zanimljivih tehnika, koje su vodile inspirativnoj diskusiji, razmjenjivana su mišljenja i iskustva djevojaka koje dolaze iz različitog socijalnog okruženja i razmatran je položaj žena od daleke istorije do danas. Tokom radionica kreirao se i edukativni material koji sadrži poruke samih djevojaka, a koje se posebno odnose na percepciju rodnih razlika.
- Održana je iskustveno – edukativna radionica "Svako dijete ima šansu", sa djevojkama i djevojčicama iz socio-ekonomski ugroženih porodica. Riječ je o psihološko – literarnoj radionici održanoj od strane Udruženja psihologa Crne Gore u saradnji sa mladim pjesnikom Lukom Boljevićem. Cilj radionice bio je podizanje svijesti djevojaka i djevojčica kada su u pitanju rodno zasnovano nasilje, nasilje u vršnjačkim vezama, kao i rani brakovi i tolerancija nasilja nad djevojkama i djevojčicama.
- NVO Veritas CG je organizovala psihološku radionicu na temu "Izražavanje i prihvatanje osjećanja". Radionicu je vodila psihološkinja i aktivistkinja NVO Anima, stručna saradnica Veritas CG, Ljupka Kovačević. Učesnice su bile žene i onkološke pacijentkinje iz Podgorice, Bijelog Polja, Tivta, Kotora i Danilovgrada.
- Predavanje pode nazivom "Suplementacija vitamina u gerijatrijskoj populaciji", realizovano je u saradnji sa BENU apotekama. Predavanje je vodila doktorica farmacije Snežana Zečević. Osim predavanja, BENU apoteke su za prisutne građane omogućile i besplatno testiranje vitaminsko-mineralnog statusa. Istovremeno, prisutnim građanima prezentovana je i Gradska senior kartica.
- NVO CAZAS je održala radionicu sa fokus grupom – mladima iz RE zajednice. Teme fokus grupe bile su bolest zavisnosti, pristup zdravstvenoj zaštiti, važnost očuvanja reproduktivnog zdravlja. Učesnici su podijelili svoja mišljenja kada su u pitanju pomenute teme, kao i prijedloge za sprovođenje informativne kampanje među RE zajednicom u ovoj

- oblasti. Aktivnost je realizovana u okviru projekta "Inkluzivna misija" koju sprovodi NVO CAZAS, a podržava Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava.
- Svjetski dan podizanja svijesti o autizmu obilježava se 2. aprila i tim povodom NVO CAZAS je organizovao projekciju kratkog dokumentarnog filma "Tarik". Ovo dvadesetdvominutno ostvarenje, koje potpisuje mlada Danica Kovačević, nastalo je u okviru filmske radionice aktivističkog dokumentarnog filma i prati jedan dan dječaka sa autizmom Tarika i njegove majke Sabine. Nakon projekcije filma realizovana je i panel diskusija sa Danicom i Sabinom o tome kako je teklo snimanje i sa kojim su se to izazovima suočavale.
 - Povodom Svjetskog dana borbe protiv alkoholizma, u saradnji Kancelarije za mlade i Udruženja studenata medicine (MoMSIC), organizovano je predavanje na temu "Reci NE alkoholu". Ispred MoMSIC-a, uvodno predavanje održao je Vukašin Stojanović, student VI godine Medicinskog fakulteta UCG. Obradivane teme bile su sljedeće: zašto nastaje alkoholizam, koji su uzroci, štetne posljedice alkohola, kako alcohol djeluje na vozačke sposobnosti, koje bolesti alkoholizam prouzrokuje. Prisutnima se obratila Marija Zogović ispred Kuće zdravlja, kao i direktorica JU na Kakarickoj gori Dijana Milošević, koje su objasnile kako teče tretman liječenja zavisnika, ali i lična iskustva u radu sa zavisnicima u JU na Kakarickoj gori.
 - Udruženje psihologa Crne Gore je održalo sastanak o monitoringu projekta UPCG podržanog kroz grant shemu Danish refugee council-a.
 - Glavni grad Podgorica i Kuća zdravlja u saradnji sa Bemax Arena Gym-om i Kancelarijom za mlade, organizovali su manifestaciju pod nazivom "Aktivna Podgorica". Manifestacija je održana na Trgu nezavisnosti 28. aprila. Cilj događaja je promovisanje pokreta i fizičke aktivnosti i njihov značaj za poboljšanje i održavanje psiho-fizičkog zdravlja, za unapređenje kvaliteta života građana Podgorice. Posjetioci su bili u prilici da uživaju i da se priključe raznovrsnom programu, muzičkom gostu, folkloru, plesu, fitnessu za djecu i za odrasle. Prijatelji manifestacije obezbijedili su vrijedne nagrade za nagradne igre u kojima su posjetioci učestvovali.
 - Održana je panel diskusija NVO Juventas, koja nosi naziv "Novi pristupi u tretmanu Hepatitisa C, sa posebnim akcentom na dostupnost tretmana osobama koje koriste droge", Panel diskusija dio je projekta "Unapređenje kvaliteta i održivosti usluga vezanih za HIV i Hepatitis C", koju sprovode NVO Juventas i NVO CAZAS, uz finansijsku podršku Fondacije za otvoreno društvo. Posebna pažnja posvećena je diskusiji o ranijim praksama i novim pristupima u tretmanu HCV-a. O potrebama i važnosti direktne podrške osobama koje žive sa Hepatitisom C govorili su saradnici u zajednici Marko Dragičević iz Juventas-a i Boban Sekulić iz HEP Montenegro.
 - NVO Veritas je realizovala radionicu pod nazivom "Kancer: poziv na buđenje!". Posjetiocima je kroz različit edukativni program predstavljen kancer i kakva je zapravo bolest u pitanju, kako teče proces liječenja, sa posebnim akcentom na to zašto kancer može biti poziv na buđenje. Radionicu je vodila mr Damira Murić, psihološkinja.
 - NVO Centar za prava djeteta CG je održala treninge pod nazvom "Soft skills", za korisnike programa Ekonomsko osnaživanje porodica Centra za prava djeteta Crne Gore. Predavač je bila psihološkinja Zorica Minić ispred Centra za stručno osposobljavanje, a teme su bile komunikacija i asertivna komunikacija.
 - U cilju očuvanja i unapređenja zdravlja građana Podgorice, kao i promovisanja zdravih stilova života, u saradnji sa BENU apotekama, organizovana je manifestaciju "Za našu

- Podgoricu i zdravu porodicu". Manifestacija je održana u Bemax parku u Tološkoj šumi. Pored raznovrsne ponude zdravih proizvoda, besplatnog mjerenja krvnog pritiska, šećera u krvi i vitaminsko-mineralnog statusa, testiranja kože lica, savjetovanja doktora farmacije i kardiologije (Crnogorsko udruženje za srčanu slabost), sportske škole za djecu, posjetiocima je prezentovana Senior gradska kartica i Kartica prednosti.
- Povodom Međunarodnog dana porodice, koji se obilježava 15. maja, u parku ispred Dvorca Petrovića na Kruševcu održano je četvrto izdanje festivala roditeljstva Porodica Fest. Organizator festivala bilo je Udruženje roditelji i njegovo socijalno preduzeće Kreativna Lab, u saradnji sa Glavnim gradom i firmom PG Sound.
 - Udruženje Celijakija Crne Gore je, povodom Međunarodnog dana celijakije, održalo edukativnu radionicu koju je vodila dr Valentina Lola Đurišić, pedijatar gastroenterolog.
 - NVO Veritas CG je održala drugi dio radionice pod nazivom "Prihvatanje osjećanja". Radionicu je vodila psihološkinja i aktivistkinja NVO Anima, Ljupka Kovačević.
 - Glavni grad i Institut za sport i sportsku medicinu Crne Gore su organizovali dvanaesti po redu Festival zdravlja na Rimskom trgu, a Kuća zdravlja imala je svoj prostor na ovom festivalu. Predstavljene su brojne zdravstvene ustanove, kao i nevladine organizacije koje djeluju u oblasti zdravlja. Gradani i građanke Podgorice imali su mogućnost da razgovaraju sa ljekarima, farmaceutima, psiholozima i drugim stručnjacima, te da dobiju različite usluge (mjerenje krvnog pritiska, glikemije i drugih parametara), ali i da uživaju u pratećem programu.
 - Regionalni sastanak "održivost HIV odgovora" u organizaciji Regionalne mreže TB i HIV zajednice Jugoistočne Evrope (SEE RCN) održan je u Skoplju od 6. do 8. juna. Glavni grad, kao potpisnik Pariske deklaracije za okončanja AIDS epidemije, 2019. godine se pridružio globalnom pokretu Gradova brzog odgovora i preuzeo obavezu pružanja podrške i aktivnog učešća u aktivnostima usmjerenim ka okončanju AIDS epidemije. U prethodne tri godine, Glavni grad je aktivno radio na realizaciji aktivnosti usmjerenih na prevenciju HIV/AIDS-a i borbu protiv stigme i diskriminacije ka osobama u povećanom riziku. Osim osnivanja servisa „Kuća zdravlja“ koji aktivno radi na sprovođenju preventivnih i edukativnih aktivnosti u odnosu na HIV, Glavni grad je u prethodnom periodu definisao i plan primjene Pariske deklaracije u Glavnom gradu ali se i pridružio globalnim kampanjama usmjerenim na promociju testiranja i prevenciju HIV/AIDS-a. Kuća zdravlja i kolektiv Glavnog grada ostaju posvećeni primjeni Pariske deklaracije i pružanja aktivnog doprinosa okončanju AIDS epidemije i unapređenju saradnje u ovoj oblasti koja je ključ održivog odgovora na HIV/AIDS epidemiju.
 - U susret Međunarodnom danu borbe protiv zloupotrebe droga koji se obilježava 26. juna, Kancelarija za prevenciju bolesti zavisnosti je u Kući zdravlja ugostila članove Multidisciplinarnog tima za sprječavanje zloupotrebe droga. Glavne teme IV sastanka ovog tijela bile su pokretanje inicijative za stvaranje uslova za tretman maloljetnika/ca koji zloupotrebljavaju PAS, te obilježavanje 26. juna i analiza mogućnosti zajedničkog uticaja na detektovane aktuelne probleme na lokalnom nivou. Povodom 26. juna Međunarodnog dana borbe protiv zloupotrebe droga Kancelarija za prevenciju bolesti zavisnosti je, u saradnji sa J.U. Kakaricka gora, u sklopu akcije "Čist možeš sve" postavila štandove u Njegoševom parku i na promenadi kraj rijeke Moračc. Na štandovima su bile izložene edukativne brošure na temu bolesti zavisnosti, a naši sugrađani imali su priliku da razgovaraju o ovoj

- problematici sa stručnim licima i iskustvenim savjetnicima. Takođe, zainteresovanima su podijeljene i majice sa sloganom "Čist možeš sve".
- Centar za prava djeteta organizovao je pripremu za posjetu NLB banci i obradivanju teme "Finansijsko opismenjavanje".
 - U Kući zdravlja održan je sastanak sa roditeljima korisnika programa Centra za prava djeteta povodom odlaska na kamp Sutomore.
 - Kuća zdravlja je u srijedu, 7. jula, u svojim prostorijama obilježila godinu dana postojanja. a ideja o pokretanju ovog besplatnog socijalnog servisa nastala je iz uvjerenja da je za zdrav i produktivan život veoma važno voditi brigu kako o fizičkom, tako i o mentalnom zdravlju. Tim povodom gradonačelnik je istakao je da je Kuća zdravlja u značajnoj mjeri doprinijela unapređenju kvaliteta javnog zdravlja u Podgorici, te da su dosadašnji rezultati najbolja potvrda ispravnosti odluke o pokretanju ovog socijalnog servisa koju je Glavni grad donio početkom prošle godine. Sekretar Sekretarijata za socijalno staranje je predstavio rezultate rada u proteklom periodu i istakao da je Kuća zdravlja opravdala povjerenje građana, te da su kroz razne radionice, savjetovanja i konsultacije u saradnji sa stručnim timovima dobili neophodnu podršku.
 - Pored toga, brojne manifestacije su obilježile prvu godinu rada Kuće zdravlja, koje su realizovane u saradnji sa partnerima Glavnog grada. Kampanja aktivizma protiv rodnog nasilja, Aktivna Podgorica, Za našu Podgoricu i zdravu porodicu, Porodica fest, Festival zdravlja, Ružičasti oktobar, samo su neke od manifestacija zahvaljujući kojima smo podsjetili na važnost preventivnog djelovanja kada je zdravlje u pitanju.
 - Povodom obilježavanja Ružičastog oktobra, Sekretarijat za socijalno staranje, pokrenuo je novi socijalni servis za onkološke pacijente – KARTICA PREDNOSTI, koji funkcioniše u okviru Kuće zdravlja
 - Sekretarijat za kulturu i sport Glavni grad je u drugoj polovini 2022. godine u prostorijama Kuće zdravlja organizovao Komisiju za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama.
 - TA centar održao je u Kući zdravlja edukativni sastanak grupe za obuku iz pravca psihoterapije transakciona analiza.
 - Udruženje psihologa Crne Gore je u Kući zdravlja realizovalo sastanke.
 - Moto klub "Bezbjednost" je u prostorijama Kuće zdravlja organizovao trening bezbjedne vožnje za motocikliste u Podgorici. Predavanje je održano za polaznike obuke. Trening bezbjedne vožnje motora sastoji se od teorijske i praktične edukacije koje realizuju licencirani instruktori bezbjedne vožnje.
 - U Kući zdravlja je održano predavanje na temu kardiovaskularnih bolesti povodom Svjetskog dana srca, u saradnji sa Crnogorskim udruženjem za srčanu slabost. Prisutni građani imali su priliku da razgovaraju sa predavačima dr Majom Miročević, dr Sinanom Ećo i dr Erolom Muratovićem.
 - NVO Veritas, u saradnji sa UPCG, je u prostorijama Kuće zdravlja održalo radionicu namijenjenu onkološkim pacijentkinjama pod nazivom "Suočavanje sa strahom". Radionicu je vodila psihološkinja Milena Raspopović.
 - Obuka "Programi smanjenja štete u odnosu na HIV/AIDS među populacijom injektirajućih korisnika i korisnica droga u Crnoj Gori", održana je od 29. septembra do 1. oktobra u Petrovcu. Obuka je realizovana u organizaciji NVO CAZAS, u sklopu projekta "Prevenција HIV-a među osobama koje koriste droge". Predavači su bili doktorica interne medicine Nina Mikić Marjanović, koja je predstavila zdravstvene posljedice injektiranja psihoaktivnih

supstanci, njihovo prepoznavanje, savjetovanje i tretman liječenja u Crnoj Gori. Predavač na obuci bio je i Boban Sekulić, koordinator na programu smanjenja štete, koji je predstavio principe rada i dostupne servise u Crnoj Gori, kao i nove pristupe u programima smanjenja štete. Programska direktorica NVO CAZAS, Sanja Šišović, vodila je praktični dio obuke koji se sastojao iz mapiranja i komunikacije sa klijentima, pružanja minimalnog paketa usluga kao i monitoring pružanja usluga. Psihološkinja i predstavnica Kuće zdravlja, mr Saša Lazović, prisustvovala je ovoj trodnevnoj obuci.

- Svjetski dan srca obilježen je pod sloganom “Svim srcem za sva srca”, u saradnji sa Crnogorskim udruženjem za srčanu slabost. Brojne aktivnosti realizovane su 2. oktobra u Bemax parku u Podgorici. Građani Glavnog grada imali su priliku da uživaju u različitim sadržajima, a sve sa ciljem ukazivanja na važnost očuvanja zdravlja svakog pojedinca. Ovaj događaj bio je poziv na svakodnevno praktikovanje zdravih stilova života.
- Povodom Inicijative za stvaranje uslova za tretman maloljetnika/ca koji zloupotrebljavaju psihoaktivne supstance održan je sastanak predstavnika Glavnog grada i Multidisciplinarnih timova.
- Kancelarija za LGBTIQ lica je 7. oktobra u Kući zdravlja, povodom desetog Montenegro prajda, organizovala panel diskusiju “Deset godina Povorke ponosa u Podgorici”. Učesnici panela bili su članovi i članice inicijalnog Organizacionog odbora Montenegro prajda, aktivisti i aktivistkinje za ljudska prava.
- Udruženje psihologa Crne Gore je, povodom Svjetskog dana mentalnog zdravlja, organizovalo radionicu i predavanje pod nazivom “Mentalno zdravlje i blagostanje kao globalni prioritet”. Radionicu su vodile psihološkinje i psihoterapeutkinje Ivana Medenica i Jelena Milutinović.
- Održana je Konferencija za medije na kojoj je prezentovan i ozvaničen početak implementacije projekta “Držimo te za ruku”. Zahvaljujući pomenutom projektu svim ženama je bio dostupan besplatan eho pregled dojki, na teritoriji Podgorice, u specijalističkom kombiju Poliklinike Filipović, parkirano ispred Kuće zdravlja. Prisutnima se u ime organizatora obratila Milena Đergović, idejni tvorac projekta, ističući značaj preventivnog pregleda ili ranog otkrivanja karcinoma dojke. Đergović se zahvalila Glavnom gradu, koji je odmah prihvatio poziv kao pokrovitelj projekta, Investiciono razvojnom fondu Crne Gore, koji je generalni sponzor, kao i Poliklinici Filipović, koja je ustupila svoje specijalističko kombi vozilo i ultrazvuk za potrebe obavljanja pregleda. Prisutnima su se obratili i ispred Poliklinike Filipović doktor Mladen Filipović, vršilac eho pregleda, kao i sekretar Sekretarijata za socijalno staranje Glavnog grada.
- NVO Veritas je realizovala psihološku radionicu na temu “Probudi borca u sebi”. Gostujući edukator bio je psiholog Elvedin Kahrović.
- Predstavnicima NVO Juventas i NVO LINK sastali su se u Kući zdravlja sa predstavnicima Ministarstva pravde, Ministarstva ljudskih i manjinskih prava, predstavnicom institucije Ombudsmana i predstavnicima UIKS-a. Tema sastanka bilo je istraživanje i rezultati istraživanja sprovedenog u protekloj godini od strane Crnogorske mreže za smanjenje štete LINK i NVO Juventas. Ovo istraživanje, finansijski i idejno podržano od strane Evroazijske mreže za smanjenje štete (EHRA – European Harm Reduction Association), sprovedeno je među osobama koje se nalaze na supstitucionim terapijama, metadonu ili buprenorfinu (OST program), sa primarnim ciljem ispitivanja zadovoljstva korisnika/ca samim programom. Predstavnicima NVO Juventas i NVO LINK realizovali su još jedan sastanak u

Kući zdravlja sa predstavnicima OST centara i Instituta za javno zdravlje, kako bi predstavili najvažnije nalaze istraživanja, razgovarali o izazovima sa kojima se suočavaju osobe koje se nalaze na supstitucionim terapijama u Crnoj Gori i idejama za prevazilaženje pomenutih problema.

- Udruženje “Fenix Crna Gora” organizovalo je u prostorijama Kuće zdravlja jednodnevnu radionicu sa temom “Kako spriječiti burn out”, namijenjenu predstavnicima i predstavnicama civilnog sektora i institucija koje rade sa djecom i mladima, kako bi se uvećali njihovi kapaciteti da prepoznaju rizike nastanka i oblike ispoljavanja burn out-a. Radionicu je vodila Ivana Malović, dugogodišnji trener, koja je učesnicima i učesnicama kroz interaktivni rad dala smjernice i alate kako da kanališu stres i energiju i unaprijede svoju angažovanost na poslu. Prisutni su upoznati sa psihološkim konceptima bitnim za očuvanje integriteta i mentalnog zdravlja u stresnim situacijama. Radionica je dio projekta “Osnaživanje kroz edukaciju”, koji je podržan kroz program “Profesionalno i pravovremeno pružanje usluga nakon COVID-19 PTSD”, koji sprovodi Udruženje roditelja djece i omladine sa smetnjama u razvoju “Staze”, sa partnerskim organizacijama “Djeca Crne Gore” i “Impuls”. Program je finansirala Evropska unija.
- Povodom 1. decembra, Svjetskog dana borbe protiv side, CAZAS u saradnji sa Institutom za javno zdravlje i Kućom zdravlja organizovao je anonimno i besplatno testiranje na HIV, hepatitis B i C.
- Nevladina organizacija Veritas CG realizovala je psihološku radionicu u prostorijama Kuće zdravlja. Tema radionice, koju je vodila psihološkinja Ljupka Kovačević, bila je “Komunikacije i nesporazumi”. Osim stručnih savjeta, radionica interaktivnog karaktera bila je prilika da se učesnici i učesnice međusobno bolje upoznaju i razmijene iskustva i mišljenja kako da prevaziđu probleme i poteškoće sa kojima se suočavaju.
- Centar za stručno obrazovanje održao je okrugli sto sa NVU Naše doba.
- Višednevna obuka “Unapređenje kapaciteta lokalnih samouprava za rad sa LGBTI osobama”, u organizaciji NVO Juventas, održana je u Andrijevići od 5. do 7. decembra. Na ovoj obuci učestvovali su predstavnici Kancelarije za LGBTIQ lica i Kuće zdravlja. Cilj obuke je unapređenje kapaciteta lokalnih samouprava za implementaciju aktivnosti definisanih lokalnim akcionim planovima za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba. Učesnici radionica su imali priliku da čuju o seksualnim identitetima, mehanizmima homofobije, uvriježenim stereotipima, kao i ljudskim pravima lezbejki, gej, biseksulanih i transrodnih osoba u Crnoj Gori. Ova aktivnost je dio projekta “Doprinos adekvatnoj primjeni politike ljudskih prava i servisa podrške LGBTI osobama na lokalnu”, a koji NVO Juventas sprovodi uz podršku Ministarstva za ljudska i manjinska prava Crne Gore. Opšti cilj projekta je doprinos obezbjeđivanju povoljnih uslova ukupne egzistencije, poboljšanje kvaliteta socijalnog života i pune socijalne prihvaćenosti osoba drugačije seksualne orijentacije i rodnog identiteta.
- Povodom obilježavanja 16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama, Sekretarijat za socijalno staranje Glavnog grada Podgorica, organizovao je fokus grupu „Rodno zasnovano nasilje i manjinske grupe. Učesnice su razmijenile mišljenja i dale prijedloge za prevenciju rodno zasnovanog nasilja nad manjinskim grupama.
- U prostorijama Kuće zdravlja organizovano je 6 inkluzivnih radionica za srednjoškolce “Veza mora biti zdrava”. Radionice su sprovedene u okviru istoimenog projekta (“Veza mora biti zdrava”) koji zajedno sprovode Sigurna ženska kuća i Udruženje psihologa Crne

Gore u okviru Regionalnog programa lokalne demokratije na Zapadnom Balkanu – ReLOaD 2, koji finansira EU, a implementira UNDP. U Crnoj Gori, ReLOaD2 program sprovodi se u partnerstvu sa petnaest opština, među kojima su Podgorica, Golubovci, Cetinje i Danilovgrad, koji čine klaster Središnji region. Planirano je sprovođenje više radionica sa tri grupe srednjoškolaca, uzrasta od 14 do 18 godina, a iste su podijeljene u dva seta. Naime, prvi set radionica posvećen je jačanju socio-emocionalnih kapaciteta srednjoškolaca, i vodene su od strane dvije psihološkinje, dok je drugi set radionica usmjeren na literarno – psihološki rad, koji void psihološkinja i pisac, koji će podstaći formiranje jedinstvenog sadržaja srednjoškolaca. Na radionicama su se kroz kreativne vježbe srednjoškolci upoznali, što je imalo za cilj povezivanje i uspostavljanje kohezije grupe, prihvatanja različitosti i razvijanje kapaciteta za otvorenost. Na ovim radionicama se kroz kreativan i proaktivan način govorilo o ljubavi, emotivnim odnosima, šta ljubav jeste a šta nije, kako to izgleda u adolescentnom dobu kada se prvi put zaljubljuju, kao i da prepoznaju da li ih neko voli na zreo način.

- Tokom decembra mjeseca NVO CAZAS je održala 4 obuke u prostorijama Kuće zdravlja. Polaznici obuka su bili saradnici u socijalnoj inkluziji za RE populaciju, tzv. RE medijatori. Cilj obuka je bio edukovati RE medijatore u oblastima sa kojima se svakodnevno susreću u svom radu, a tiču se zdravstvene i socijalne zaštite.
- Tako je 19.decembra tema koja se obrađivala na obuci bila “Bolest zavisnosti”. Predavači na obuci su bili dr Nina Mikić, internista, Boban Sekulić, koordinator programa smanjenja štete u CAZAS-u, i Katarina Jočić, socijalna radnica u CAZAS-u. U početku je učesnicima od strane doktorke objašnjeno kako nastaju bolesti zavisnosti, kakav je njihov uticaj na zdravlje i koje su zdravstvene posljedice injektiranja psihoaktivnih supstanci. Nakon toga je učesnicima prezentovan sistem liječenja i tretmana u Crnoj Gori. Istog dana je rad nastavljen na drugu temu koja se ticala prevencije HIV-a i krvlju prenosivih bolesti, a potom i prezentacije koncepta smanjenja štete i servisa smanjenja štete u Crnoj Gori.
- Dana 20. decembra je tema obuke bila prava “Prava pacijenata”. S obzirom da većina medijatora radi u oblasti zdravstvene zaštite, ova oblast je bila jako značajna za njih, jer se govorilo o Zakonu o zaštiti prava pacijenata, o tome kako sistem zdravstvene zaštite u Crnoj Gori funkcioniše. Nakon zdravstvene regulative, prešlo se na sam sadržaj zakona, i detaljna obrada prava koja se njime garantuju, i uslovi za njihovo ostvarivanje. Takode su i pojašnjavani neophodni uslove koji se tiču samih pacijenata, tj.obaveza kojih pacijenti treba da se pridržavaju u zdravstvenoj zaštiti. Poseban segment obuke je bio posvećen objašnjavanju instituta Prigovora Zaštitniku prava pacijenata, i procedurama za pisanje prigovora. Predavač na ovoj obuci je bila Sanja Šišović, programska direktorica u CAZAS-u.
- Održana je i obuka na temu “Prva pomoć”, a predavač na obuci je bio Darko Rakočević, profesor prve pomoći u Stručnoj medicinskoj školi i autor udžbenika na ovu temu. Sa učesnicima je na praktičnim primjerima radeno na usvajanju adekvatnog pristupa povrijeđenom i procjeni stanja povrijeđenog. Nakon toga su učesnici samostalno vježbali ovakav pristup na modelu. Obuka se nastavila sa primjerima prve pomoći kada je u pitanju situacija krvarenje i zaustavljanje krvarenja, potom povrede koštano zglobnog sistema, i ostale povrede – gušenje. Učesnici su na primjeru vidjeli kako se radi kardiopulmonalna reanimacija i imali priliku da uz pomoć predavača sami vježbaju izvođenje. Na kraju obuke

je bilo govora o reagovanju u različitim stanjima, kada je u pitanju hipo i hiperglikemija, epilepsija, besvjesno stanje.

- Dana 28.decembra održana je obuka na temu "Prava pacijenata – praktični primjeri iz prakse". S obzirom na to da se medijatori u zdravstvenoj zaštiti u svom radu susreću sa brojnim izazovima, cilj ove radionice je bio da se kroz primjere iz prakse da savjet za adekvatno postupanje u konkretnoj situaciji kao i da se koristiti institut pisanja Prigovora zaštitniku prava pacijenata. Medijatori su imali brojne primjere iz prakse u radu sa pripadnicima/cama RE zajednice pri ostvarivanju prava na zdravstvenu zaštitu, od kojih su najčešći bili primjeri diskriminacije od strane medicinskog osoblja, nepoznavanje procedura od strane medijatora, nepoznavanje jezika pripadnika RE populacije što otežava razumijevanje obaveza pacijenta pri korišćenju zdravstvene zaštite i sl. Pisali su za svaki primjer prigovor i dobili savjet kako u konkretnoj situaciji postupiti, kako se postaviti prema korisniku i predstavnicima institucija.
- Realizovano je predavanje na temu "Anemija u savremenom dobu". Predavač je bio dr Rade Boričić, specijalista interne medicine.
- Održano je predavanje na temu "Degenerativne promjene na kuku i koljenu i njihovo liječenje". Predavači su bili specijalizanti Ortopedske hirurgije i traumatologije Kliničkog centra Crne Gore - dr Ivan Vlahović i dr Aleksandar Petričić. Prisutni građani i gradanke su upoznati sa uzrocima i kliničkim manifestacijama degenerativnih promjena na kuku i koljenu, a zatim i o dijagnostičkim i terapijskim modalitetima, sa akcentom na prevenciji bolesti. Nakon predavanja, održana je interaktivna diskusija između doktora i prisutnih građana i građanki.
- Održan je sastanak Udruženja psihologa Crne Gore gdje je sumiran godišnji rad udruženja, ali i planiranje novih radnih aktivnosti i projekata za dolazeću 2023. godinu. Na posljednjem sastanku Udruženja u tekućoj godini bilo je i riječi o aktuelnim dešavanjima i temama vezanim za psihološku djelatnost.
- U sklopu svakodnevnih aktivnosti, u saradnji sa Udruženjem psihologa CG, JU za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci PG i NVO CAZAS, putem psihoterapije, savjetovanja i usmjeravanja odradeno je oko 684 sati seansi, od kojih 4 sata telefonskim putem. Obradeno je 227 zahtjeva za pružanje psihosocijalne pomoći, od kojih su 38 zahtjeva koja se tiču problema bolesti zavisnosti.
- U okviru aktivnosti koje NVO CAZAS i Kancelarija za prevenciju bolesti zavisnosti sprovodi u Kući zdravlja, iskustveni savjetnici su vršili savjetovanja na temu bolesti zavisnosti.
- U saradnji sa Kancelarijom za prevenciju bolesti zavisnosti Kuća zdravlja je besplatno distribuirala 177 testova za kontrolu prisustva psihoaktivnih supstanci u organizmu (roditeljima, zavisnicima i NVO sektoru).
- Povodom obilježavanja Ružičastog oktobra, Sekretarijat za socijalno staranje je 26. oktobra 2021. godine pokrenuo socijalni servis za onkološke pacijente – KARTICA PREDNOSTI, koji funkcioniše u okviru Kuće zdravlja. U 2022. godini izdato je 37 kartica. Od samog pokretanja servisa broj izdatih kartica iznosi 105.

Transferi institucijama za sprovođenje aktivnosti Kuće zdravlja

- Udruženju sistemskih porodičnih terapeuta Crne Gore za podršku u realizaciji Skupštine nacionalnih udruženja porodičnih psihoterapeuta Evrope koja se održala u Baru, uplaćeno 300,00 €
- NVO "MONNA" – Udruženje za holističku medicinu kao finansijska podrška za organizaciju i realizaciju festivala "Zdravlje i njega žene" koji se održao u Podgorici u TC Delta City, uplaćeno 300,00 €
- Draf d.o.o. za finansijsku pomoć za štampanje priručnika „Osnovi i zadaci prve pomoći“, čiji je cilj edukacija i podučavanje djece, mladih i šire javnosti o osnovama prve pomoći, uplaćeno 350,00 €
- Centru za prava djeteta za rad Lokalnog dječjeg parlamenta Podgorica, koga čine predstavnici djece i mladih iz osnovnih i srednjih škola sa područja Glavnog grada, uplaćeno 1 000,00 €
- Komori fizioterapeuta Crne Gore za organizaciju Svjetskog dana fizioterapije 8. septembra 2022. godine, uplaćeno je 1 000,00 €
- Udruženju psihologa Crne Gore za podršku, za svakodnevno pružanje usluge psihosocijalne pomoći u okviru Kuće zdravlja, uplaćeno 2 500,00 €

Projekat "Držim te za ruku"

- Memorandum o saradnji između Glavnog grada Podgorica, Sekretarijat za socijalno staranje i Poliklinike Filipović, kojim su potpisnici saglasni da će ostvariti saradnju u okviru Kuće zdravlja na aktivnostima u projektu "Držim te za ruku" koji će se realizovati povodom "Ružičastog oktobra", mjeseca borbe protiv karcinoma dojke. Na osnovu navedenog uplaćeno je 5 000,00 €.
- Potpisan je Ugovor o programskoj saradnji sa firmom mMika Proart doo, povodom realizacije aktivnosti na projektu „Držimo te za ruku“, kojim se omogućavaju besplatni preventivni UZ pregledi karcinoma dojke za građanke Podgorice tokom 90 dana. Na osnovu navedenog Ugovora uplaćeno je 4 840,00 €.
- Potpisan Ugovor o djelu između Sekretarijata za socijalno staranje i Marka Vujačića. Navedeni je preuzeo obavezu izvršavanja poslova koji se odnose na snimanje i montažu promotivnog spota "Držimo te za ruku", kao i održavanje društvenih mreža tokom kampanje na aktivnostima besplatnih preventivnih UZ pregleda karcinoma dojke za građanke Podgorice. Na osnovu ugovora uplaćeno je 2 000,00 €.
- Potpisan Ugovor o djelu između Sekretarijata za socijalno staranje i Nikole Vukčevića. Navedeni je preuzeo obavezu izvršavanja poslova koji se odnose na scenario, režiju i video produkciju promotivnog spota "Držimo te za ruku", za aktivnost besplatnih preventivnih UZ pregleda dojke za građanke Podgorice. Na osnovu Ugovora plaćeno 4 000,00 €.

Socijalni servis "Prihvatište-Svratište"-privremeni smještaj za djecu sa ulice

Zaključen je Memorandum o saradnji sa NVO "Roditelji", čija je svrha realizacija socijalnog servisa Prihvatište/Svratište za djecu sa ulice kroz uključivanje u program Učionica Družionica (za ovu namjenu potrošena su Budžetom predviđena sredstva u iznosu od 10 000,00 €).

Sredstva za prikupljanje rezervi krvi - Društvu dobrovoljnih davalaca krvi Podgorica uplaćeno 1000,00€, a JZU Zavodu za transfuziju krvi Crne Gore uplaćeno 1 217,00 €.

Zaključeni Memorandumi o saradnji sa NVO Centar za ženska prava i Univerzitetom Donja Gorica.

Transferi institucijama za sprovođenje socijalnog programa

- Crnogorskom društvu za borbu protiv raka kao donacija povodom obilježavanja 55 godina Društva Crne Gore za borbu protiv raka 1967-2022. i 55 godina od prvih aktivnosti u borbi protiv raka u Crnoj Gori uplaćeno 300,00 €.
- JPU „Dina Vrbica“ Podgorica za organizaciju trodnevnog Festivala dječijeg dramskog stvaralaštva, čije je održavanje bilo 13-15. maja uplaćeno 300,00 €.
- Memorandum o saradnji između Sekretarijata za socijalno staranje i Organizacije slijepih za Podgoricu, Danilovgrad i Kolašin, kojim se reguliše pružanje podrške za rad vešeraja – tepih servisa, je od izuzetne važnosti za navedenu organizaciju. Na osnovu navedenog Sekretarijat je obezbijedio iznos od 3 000,00 €.
- Centru za afirmaciju i razvoj mladih za realizaciju dijela aktivnosti projekta “Mladi talenti” koji ima za cilj promociju neafirmisanih mladih talenata koji pripadaju socijalno ugoženim kategorijama ili su lica bez roditeljskog staranje uplaćeno 1 000,00 €.
- NVO “Celijakija” za održavanje radionica koje planiraju da održe dva puta mjesečno uplaćeno 300,00 € .
- NVO “Udruženje za podršku djeci sa teškoćama u razvoju i njihovim porodicama Crne Gore“, kako bi im se pomoglo da održe kontinuirani rad kroz angažovanje stručnih lica za rad sa djecom sa smetnjama u razvoju uplaćeno 500,00 € .
- Memorandum o saradnji između Sekretarijata za socijalno staranje i NVO “Adra“ koji se odnosi na projekat “Žene kao nosioci pozitivnih društvenih promjena“ ima za cilj jačanje uloge žena u društvu i osnaživanje žena iz redova ranjivih kategorija društva u njihovim preduzetničkim aktivnostima, pokretanju ličnog biznisa i zapošljavanju, uplaćeno 1 475,37 €.
- JU Resursni centar za djecu i mlade “Podgorica“, kao podrška za njihov dalji rad i nastojanje za okupljanje mladih sa posebnim obrazovnim potrebama uzrasta od 16 do 30 godina u okviru Omladinskog kluba inkluzije, uplaćeno 500,00 €.
- NVU “CUKUK“ povodom obilježavanja „Svjetskog dana oboljelih od inflamatornih bolesti crijeva“, uplaćeno 300,00 €.
- NVO DEC “Pčelica“ kao finansijska pomoć za realizaciju projekta „Ljetnja školica – MAŠTAONICA“, uplaćeno 200,00 €.
- Crnogorskom društvu za borbu protiv raka povodom održavanja XIX Crnogorske konferencije o kontroli pušenja “Duvan: prijetnja za našu životnu sredinu“, uplaćeno 200,00€.
- NVO “Futura” radi iznajmljavanja kancelarije za potrebe savjetovanja, uplaćeno 1000,00 €.
- NVU “Pružite nam šansu“, kao finansijsku pomoći za nastavak rada– Dnevnog boravka– za mlade OSI sa intelektualnim i kombinovanim smetnjama u razvoju, uplaćeno 500,00 €.
- NVO DEC Pčelica za podršku projektu “Žene za žene“, uplaćeno 500,00 €.
- Udruženju za pomoć oboljelim od reumatskih bolesti za organizaciju Svjetskog dana borbe protiv reumatoidnog artritisa, uplaćeno 300,00 €.
- NVU “Život sa invaliditetom“ za pomoć pri organizovanju izleta za žene oboljele od karcinoma dojke, uplaćeno 200,00 €.

- Udruženju za zdrav život "Healthy life" za nedelju inkluzije za sve učenike OŠ "Štampar Makarije", uplaćeno 250,00 €.
- Organizaciji slijepih za Podgoricu, Danilovgrad i Kolašin za rekonstrukciju krova na objektu organizacije, uplaćeno 1500,00 € (u ovom objektu je vešeraj u kome rade osobe sa invaliditetom).
- Udruženju roditelja djece i omladine sa smetnjama u razvoju "Staze" kao pomoć za plaćanje senzorne sobe, koja je od velikog značaja za djecu sa smetnjama u razvoju, uplaćeno 2 000,00 €.
- Fondaciji Ruka prijateljstva za namjenu kupovine sanitarija u cilju održavanja higijene domaćinstava u kojima borave nemoćne i siromašne porodice pripadnici romskog naroda, uplaćeno 500,00 €, a za nabavku namirnica i drva za ogrijev, uplaćeno 800,00€.
- NVO "Udruženje za pomoć i podršku osobama sa cističnom fibrozom Crne Gore" za nabavku vitaminske terapije specijalno formulisane za cističnu fibrozu i za nabavku neophodnih medicinsko tehničkih pomagala za kontrolu plućne funkcije – kućnih spirometara, uplaćeno 500,00 €.

Povodom obilježavanja 1.oktobra - Međunarodnog dana starijih osoba, Sekretarijat je za 143 lica koja koriste uslugu Pomoć i njega u kući, obezbijedio uručenje prigodnih poklona.

Povodom novogodišnjih praznika, Sekretarijat je uručio šest novčanih čestitki u iznosu od po 250,00 €, za najstarije građane Podgorice (stogodišnjake).

Takode, za nabavku novogodišnjih paketića, data su mišljenja za uplatu novčanih sredstava (budžetska stavka - transferi institucijama za sprovođenje socijalnog programa), za :

- Centar za prava djeteta- 1400,00 €,
- NVO –, Fondacija ruka prijateljstva“ – 800,00 €,
- NVO „Celijakija“ – 1000,00 €,
- NU „Udruženje roditelji“ – 1 000,00 €,
- NVO DEC Pčelica – 800,00 €,
- NVO "Pružite nam šansu" – 300,00 €,
- NVO „Udruženje roditelja djece sa teškoćama u razvoju – Podgorica“ – 900,00 €,
- NU „Zinak“ – 300,00 €,
- Prvo udruženje roditelja djece i omladine sa smetnjama u razvoju – Podgorica – 900,00 €,
- Udruženje roditelja i djece i omladine sa smetnjama u razvoju „Staze“ – 500,00 €,
- NVO „Sigurna ženska kuća“-100,00 €

Rješavano je o pravima po Zakonu o boračko-invalidskoj zaštiti

Prava iz oblasti boračko-invalidske zaštite (lična invalidnina, porodična invalidnina, civilna invalidnina), ostvaruje 532 korisnika od čega 216 korisnika pored osnovnog primanja, ostvaruje još neku vrstu primanja (dodatak za njegu i pomoć, ortopedski dodatak, dodatak na samohranost, dodatak po osnovu TBC-a, novčana naknada materijalnog obezbjeđenja i uvećana porodična invalidnina).

Prava, shodno Odluci o novčanoj naknadi i drugim pravima učesnika NOR-a i članova njihovih porodica, ostvaruju tri korisnika.

Za vojne, civilne i porodične invalide dostavljaju se obrasci o nastalim promjenama Ministarstvu rada i socijalnog staranja, a koje su od uticaja na ostvarivanje ili gubitak stečenih prava; za sve korisnike novčanih primanja vršena je stalna mjesečna kontrola isplaćenih sredstava.

AKTIVNOSTI JAVNIH USTANOVA

Javna ustanova za brigu o djeci "Dječji savez" Podgorica

Aktivnosti Javne ustanove u 2022. godini realizovane su u skladu sa Programom rada.

Program rada Javne ustanove realizovao se po sljedećim segmentima: Programske aktivnosti i Odmor i rekreacija.

U toku 2022. godine, realizovane su sledeće manifestacije: Susreti mladih stvaralaca Crne Gore, Takmičenje recitatora, Svjetski dan borbe protiv pušenja, Dječji maskenbal, Dan javne ustanove, Dječja nedjelja, Muzički festival "Naša radost 2022", Dječje novogodišnje čestitke i humanitarne aktivnosti.

Pored planiranih Programskih manifestacija, Javna ustanova je na zahtjev kulturnih institucija, osnovnih škola i NVO, u toku 2022. godine, učestvovala u realizaciji sljedećih aktivnosti: Dječji prolječni vikend, Crna Gora u ritmu Evrope, Festival mediteranskog teatra Purgatorije, Kotorski festival pozorišta za djecu, Festival folklor djece i mladih Podgorica, Svečanost povodom početka nove školske godine, Evropska nedjelja mobilnosti, Državna smotra recitatora, saradnja sa Ambasadam Bugarske u Crnoj Gori.

Program odmora i rekreacije djece sa Rekreativnom školom skijanja u Dječjem odmaralištu na Veruši u sezoni "Zima 2022", nije realizovan zbog COVID-19.

Program odmora i rekreacije djece u Dječjem odmaralištu na Veruši u sezoni "Ljeto 2022" realizovan je u šest smjena, počev od 28. juna do 9. avgusta 2022. godine, gdje je ukupno boravilo 647 djece iz osnovnih škola Podgorice, članovi NVO "Prvo udruženje roditelja djece i omladine sa smetnjama u razvoju"- Podgorica, NVO "Staze", dječji hor "Zvezdice", djeca RE populacije i djeca iz Ukrajine. U skladu sa dogovorom Glavnog grada, Javne ustanove i Ambasade Ukrajine u Crnoj Gori, JU je ugostila djecu iz ratom zahvaćene Ukrajine, i u svakoj smjeni imala po 16-20 ukrajinske djece sa profesorima ili roditeljima kao pratnjom.

Sekretarijat za socijalno staranje Glavnog grada Podgorica u saradnji sa osnovnim školama finasirao je boravak u Dječjem odmaralištu na Veruši za 269 djece iz porodica lošeg materijalnog stanja.

JU Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju – Podgorica

Rad Javne ustanove u 2022. godini bio je usmjeren na održavanje, odnosno podizanje nivoa sposobnosti djece sa smetnjama u razvoju kroz stručni tretman, programe i aktivnosti, podsticanje senzibilnijeg odnosa sredine prema potrebi za njihovim većim uključivanjem u zajednicu, kroz inkluzivne programe i aktivnosti u lokalnoj zajednici i pružanje podrške njihovim porodicama, a sve u cilju kvalitetnijeg funkcionisanja u zajednici.

Usluge JU Dnevni centar je koristilo 20-oro djece i mladih sa smetnjama i teškoćama u razvoju, sa intelektualnim i kombinovanim smetnjama kojima je potrebna dnevna briga, nadzor i podrška u održavanju i razvijanju potencijala, na način koji ne ometa njihovo školovanje.

Rad je bio organizovan u tri grupe korisnika koje su organizovane u skladu sa uzrastom, interesovanjima i afinitetima korisnika, čime su obezbijedeni optimalno okruženje i pogodna atmosfera za svakog korisnika kako bi se osnažila njihova motivacija i radna angažovanost.

U značajnoj mjeri uključeni su roditelji korisnika, osnovana je Viber zajednica radi kvalitetnije i bolje komunikacije, organizovan je veći broj roditeljskih sastanaka i dogovoreno organizovanje grupnih psiholoških radionica za roditelje na kojima će im biti pružena dodatna psihosocijalna podrška.

**Javna ustanova za smještaj, rehabilitaciju i resocijalizaciju korisnika psihoaktivnih supstanci
Podgorica “Kakaricka gora”**

Javna ustanova je sprovela sve aktivnosti koje su bile predviđene Programom rada za 2022. godinu. Aktivnosti su sprovedene organizovano i u skladu sa ustanovljenim internim protokolima, procedurama i pravilnicima, što je doprinijelo visokom nivou kvaliteta usluga tretmana, rehabilitacije i resocijalizacije zavisnika.

Izvještaj o radu na sadržajan i slikovit način prikazuje rad Javne ustanove, sa detaljnom razradom programa rada sa klijentima, dinamiku i način rada zaposlenih, kao i vaninstitucionalnu saradnju.

Prosječan broj klijenata u Javnoj ustanovi u toku 2022. godine bio je 39 na mjesečnom nivou, i to 24 klijenata na rezidencijalnom i 13 klijenata na nerezidencijalnom tretmanu.

U izvještajnom periodu Javna ustanova je uložila značajne napore na unapređenju različitih segmenata rada, prvenstveno sadržaja radno-okupacione terapije, sadržaja ambijentalnog okruženja i sportsko-rekreativnih sadržaja i na taj način stvorila uslove i mogućnosti da se klijentima omogući izbor radno okupacione terapije.

AKTIVNOSTI INSTITUCIJA

ZAVOD ZA ŠKOLSTVO

Promocija – Ministarstvo prosvjete i Zavod za školstvo u saradnji sa Ministarstvom nauke, Ministarstvom pravde, Ministarstvom ljudskih i manjinskih prava, Nacionalnim romskim savjetom i nevladinim organizacijama koje se bave pitanjima pripadnika romske i egipćanske zajednice, od 22. do 28. marta 2022. godine, promovisalo je upis u predškolsko vaspitanje i obrazovanje, prvi razred osnovne škole i srednje škole u Podgorici, Nikšiću, Beranama i Tivtu. Ove četiri opštine posjetio je tim sastavljen od predstavnika navedenih institucija i nevladinih organizacija koji su razgovarali s roditeljima i decom doraslom za upis u predškolsko vaspitanje i u prvi razred osnovne škole, sa ciljem da im se ukaže na obavezu i značaj osnovnog obrazovanja. Oni su takode, razgovarali i sa učenicima devetog razreda osnovne škole kako bi ih podstakli na upis u srednje škole. Ideja kampanje je podizanje svijesti roditelja o važnosti njihove podrške deci na putu obrazovanja. Zajednička poruka svih koji su se obratili bila je da je škola najbolji put uspjeha svakog pojedinca, porodice i zajednice.

Dodijeljeni su flajeri na crnogorskom, romskom i albanskom jeziku u cilju informisanja roditelja o mogućnostima upisa RE dece u predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje.

Naglašeno je da, ukoliko roditelji nemaju mogućnosti da upišu decu elektronskim putem, mogu da se obrate obrazovnoj ustanovi, koja će pružiti pomoć pri upisu, a takode i saradnici u socijalnoj inkluziji.

Statistički podaci za školsku 2022/2023. godinu

U *predškolskom vaspitanju i obrazovanju*, školske 2022/2023. godine, ukupno je 202 RE dece (muške 92 - ženske 110).

U *osnovnim školama* tokom školske 2022/2023. godine, od I do IX razreda ima 1833 osnovaca RE populacije (muškog pola 950 – ženskog pola 883).

U *srednje škole* školske 2022/2023. godine, upisano je 214 srednjoškolaca/ki (muškog pola 122 - ženskog pola 92).

Na konkurs za dodjelu stipendija prijavljeno je 14 studenata/kinja iz RE zajednice.

Prevoz - Obezbijeden je besplatan prevoz za oko 600 učenika/ca osnovnih škola RE populacije u Podgorici, Nikšiću, Beranama i na Cetinju.

Saradnici (medijatori) - Nastavilo se sa angažovanjem saradnika/ca (medijatori) u socijalnoj inkluziji RE u obrazovanju, shodno normativu. Ova praksa se pokazala kao izuzetno korisna za obuhvat dece RE populacije sistemom obrazovanja, kao i za smanjenje drop-outa.

Angažovano je 22 saradnika (medijatora) u osnovnim školama u Podgorici, Nikšiću, Baru, Beranama, Ulcinju, Herceg Novom i Tivtu.

Program obrazovanja odraslih -Od 10. juna do 3. jula 2022. godine, organizovana je obuka za saradnika u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u obrazovanju, u kome su posebno bili ohrabreni pripadnici/ce romske i egipćanske zajednice da se prijave na ovaj poziv.

Od ukupno 23 prijavljenih kandidata, obuku je pohađalo 19 kandidata pripadnika RE zajednice, koji su stekli zvanje "Saradnik u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u obrazovanju".

Program obrazovanja za osposobljavanje za zanimanje organizator/ka socijalne inkluzije Roma i Egipćana u obrazovanju, iniciralo je i finansiralo Ministarstvo prosvjete.

Obilježavanje dana Roma - Ministarstvo prosvjete u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i uz finansijsku podršku Savjeta Evrope, povodom obilježavanja 8. aprila, Međunarodnog dana Roma“, u OŠ „Božidar Vuković Podgoričanin“ gdje su učestvovala još šest podgoričkih škola (romske i neromske dece), organizovali su razne igre i takmičenja, u kojima je svaki takmičar imao svog mentora. Takođe, tog dana su realizovane aktivnosti na teme za borbu protiv diskriminacije, obrazovanje za i o ljudskim pravima, obrazovanje za toleranciju, o multikulturalnom obrazovanju kao i razne ostale aktivnosti koje su se odnosile na borbu protiv diskriminacije.

Pružanje podrške učenicima Romima i Egipćanima

- Prije početka nastavne godine formirani su timovi za podršku učenicima Romima i Egipćanima (pedagog, predstavnik uprave, predstavnik razredne nastave, predstavnik predmetne nastave i medijator) kojim rukovodi koordinator tima.
- Koordinator u saradnji sa članovima tima, sačinili su plan aktivnosti za predstojeću godinu.
- Koordinator i članovi tima upoznali su odjeljske starješine o obavezama koje se na njih odnose (mjesečni izvještaj o redovnosti pohađanja nastave i uspjehu učenika).
- Koordinator i članovi tima organizovali su, na nivou škole, radionice protiv predrasuda i stereotipa, Paket Nediskriminacije.
<http://www.skolskiportal.edu.me/Idjeje%20za%20rjeavanje%20dilema%20izazova/Paket%20nediskriminacija.pdf>
- Odjeljske starješine formirale su portfolio učenika (podaci: osnovni socio-ekonomski podaci o učeniku i porodici, JMBG, adresa stanovanja, broj telefona roditelja, podaci o učenju i ponašanju).
- Odjeljske starješine, u dogovoru sa koordinatorom tima, organizovali su tematske roditeljske sastanke i terenske posete putem kojih su upoznali roditelje sa pravima i obavezama.
- Koordinator i članovi tima organizovali sastanke sa medijatorima jednom sedmično (upoređivanje spiskova učenika i roditelja, kao i opšti podaci o porodici, problemi i poteškoće u radu i dr.).
- Svi predmetni nastavnici, kao i nastavnici razredne nastave dostavili su plan podrške u cilju savladavanja nastavnih sadržaja u skladu s mogućnostima učenika (sa Školskog portala, pored Radnog materijala za savladavanje vještina čitanja i pisanja, i koristiti prilagođene materijale, radne listove, prezentacije i sl.).
- Tim u saradnji s odjeljenjskim starješinama organizovao je vršnjačku podršku učenicima.
- Ukoliko učenik neopravdano izostaje do 5 radnih dana, odjeljski starješina je dužan da obavijesti koordinatora i upravu škole, šalje pisani poziv roditeljima da dođu u školu.
- Ako nakon toga učenik ne nastavi da pohađa nastavu, uprava škole obavještava Prosvjetnu inspekciju i Centar za socijalni rad.

- Medijatori komuniciraju sa odjeljskim starješinom i nastavnicima o postignućima, ponašanju i ostalim aktivnostima učenika, da bi adekvatno posredovao između škole i porodice.
- Ukoliko ima elemenata zanemarivanja ili sumnje na nasilje prema učenicima, tim upućuje referat o nasilju u porodici ili zanemarivanju Centru za socijalni rad i Upravi policije.
- Ukoliko postoji sumnja da je riječ o odustajanju od školovanja učenika radi stupanja u maloljetnički brak – informiše se uporedo Centar za socijalni rad, Uprava policije i Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima, radi potrebe hitnosti postupanja.
- Izvještaj o radu timova koordinatori školskih timova podnose Zavodu za školstvo.

AKTIVNOSTI ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA

a) Djeca i mladi u riziku

Centar za prava djeteta Crne Gore

ENVISION – creating enabling environment for social inclusion of children – phase II

Projekat ENVISION realizuje Centar za prava djeteta Crne Gore. Projekat je finasijski podržan iz IPA II Programa Evropske Unije i Crne Gore za zapošljavanje, obrazovanje i socijalnu zaštitu, koji se sprovodi posredstvom Direktorata za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći Ministarstva finansija i socijalnog staranja i Direkcije za programiranje i implementaciju EU fondova Ministarstva ekonomskog razvoja. Nakon prestanka podrške projektu iz IPA sredstava projekat je nadalje realizovan uz podršku međunarodne organizacije Save the Children i Glavnog grada Podgorica.

Usluga je namijenjena djeci u riziku i njihovim roditeljima (djeca iz socijalno ugroženih porodica, djeca iz procesa razvoda, djeca iz hraniteljskih porodica, djeca iz disfunkcionalnih porodica, djeca u riziku da postanu djeca ulice, djeca sa neprihvatljivim ponašanjem, djeca sa problemima u učenju i pažnji...)

Centar za podršku djeci i porodici ima karakter preventivnog programa u dijelu povećanja funkcionalnosti porodice i preveniranja izdvajanja djece iz prirodne porodice i smještaja u instituciju.

Realizaciju projekta pratili su predstavnici ugovornih tijela kroz posjete predstavnika CFCU i zvaničnih predstavnika Save the Children koji su dobili detaljne informacije o dokumentovanju procesa i utroška sredstava u skadu sa odobrenim budžetom, usaglašenim promjenama i dinamikom planiranih aktivnosti za period 2022. godine.

Rad na podršci djeci i porodici podrazumijevao je redovnu saradnju/komunikaciju sa socijalnim partnerima i njihov doprinos u realizaciji programskih aktivnosti. Tokom izvještajnog perioda održavana je stalna komunikacija sa socijalnim partnerima, kako kroz sastanke, tako i kroz stalnu razmjenu informacija pisanim putem, u vezi sa napredovanjem korisnika ka postavljenim ciljevima i prilagodavanjem procesa podrške. Stručni tim centra u navedenom projektnom periodu učestvovao je na više obuka. Učestvovali su na treninzima na teme: Bazične pomagačke vještine; Važnost kvalitetne komunikacije u sferi socijalne i dječije zaštite. Članovi menadžmenta Centra učestvovali su na treningu na temu Izrada projektnih aplikacija i treningu za trenere za primjenu Politike očuvanja sigurnosti djeteta u organizaciji Save the Children.

Nakon obuke za trenere, Centar je sproveo obuku za zaposlene, partnere, saradnike i studente o navedenoj politici. Obuci su prisustvovali zaposleni u Centru, članovi Skupštine Centra, predstavnici škola „Štampar Makarije“, „Radojica Perović“, „Dr Dragiša Ivanović“, studenti-volonteri sa Fakulteta političkih nauka, ukupno 16 polaznika.

Tokom projekta u više navrata održavani su sastanci sa socijalnim partnerima. S obzirom na restriktivne mjere tokom trajanja izvještajnog perioda broj sastanaka koji je održan je manji od željenog ali svakako u skladu sa projektnim planom. Održani su sastanci sa predstavnicima: Ministarstva finansija i socijalnog staranja, Centra za socijalni rad Podgorica, Sekretarijata za socijalno staranje, sa predstavnicima OŠ „Štampar Makarije“, „Radojica Perović“, „Sutjeska“, „Milorad Musa Burzan“, „Savo Pejanović“, „21. maj“, Crvenog krsta Crne Gore, sa

predstavnicima Centra za stručno obrazovanje Crne Gore, Privredne komore CG, ZZZCG, UPCG, UMPCG, i dr.

Projektne aktivnosti u 2022. godini pohađalo je ukupno 204 djece i 197 roditelja, od toga oko 47 djece romske populacije za koju se organizuju aktivnosti jednom nedjeljno u kampu na Koniku.

1. Osnovni program podrške (individualna i grupna savjetovanja) 204 djece i 197 roditelja
2. Program podrške porodicama (PPP) 18 djece i 14 roditelja
3. Program podrške u ranom rastu i razvoju ECCD (9 djece) i podrška u učenju (74 djece)
4. Program ekonomskog osnaživanja EOP (ukupno 12 korisnika)
5. Program podrške djeci i porodici kroz psihoterapeutski tretman (13 djece)

Uz podršku kancelar-ije Save the Children urađen je Priručnik-Program i smjernice za implementaciju ekonomskog osnaživanja porodica i mladih.

Takode, kroz saradnju sa partnerskom organizacijom TDH, regionalnom kancelarijom u Budimpešti, obezbijeden je doprinos deinstitucionalizaciji i decentralizaciji kroz realizovane edukativne aktivnosti (vebinare, learning događaje) ... namijenjene profesionalcima koji direktno rade sa djecom, u cilju unapređenja njihovih stručnih kapaciteta što bi trebalo da doprinese i kvalitetu intervencija podrške ciljnim grupama sa kojima rade. Ponudeni programi edukacije su prevedeni i prilagođeni crnogorskim prilikama, te stavljeni profesionalcima na raspolaganje putem Child Hub platforme za više od 150 profesionalaca iz Crne Gore koji su registrovani na platformi.

Podrška procesu decentralizacije socijalnih usluga, kroz implementaciju ovog projekta, ogledala se kroz aktivnosti medijske promocije ostvarenih rezultata i realizovanih javnih debata, okruglih stolova radnih sastanaka, panel diskusija na različite teme.

U saradnji sa Glavnim gradom Podgorica nastavljena je realizacija aktivnosti i pružanje usluge u prostorijama Kuće zdravlja u ulici Novaka Miloševa, kako bi se pravovremeno i adekvatno odgovorilo na potrebe građana i djece koja pohađaju škole koje gravitiraju u tom području.

Korisnici usluga u Kući zdravlja su učenici osnovnih škola "Savo Pejanović", "21. maj", "Milorad Musa Burzan". Podrška se realizuje kroz pružanje psiho-socijalnih radionica, individualnih i grupnih savjetovanja za djecu i roditelje, edukativno kreativne radionice i gostujuća predavanja.

Tokom 2022. godine za sve korisnike usluga u Centru organizovan je niz dodatnih aktivnosti kao što su posjete pozorištu, posjete prirodnjačkom muzeju, predavanja gostujućih predavača na različite teme, obilježavanje važnih datuma, susret sa premijerom i predsjednikom Košarkaškog saveza Crne Gore, itd.

Afirmacija prava djeteta na participaciju - Lokalni dječiji parlament

Sa ciljem afirmacije prava na participaciju djece i mladih, Centar za prava djeteta Crne Gore je u prostorijama Kuće zdravlja, početkom februara 2022. godine organizovao rad sa Lokalnim dječijim parlamentom. Model lokalnog dječijeg palamenta predstavlja zdrav ambijent koji obezbjeđuje mladima pristup novim informacijama i znanjima, razvoj vještina, kreativnosti, i veću mogućnost aktivizma mladih, što doprinosi njihovoj većoj odgovornosti, boljem kvalitetu dijaloga i odnosa u zajednici. Lokalni dječiji parlament broji ukupno 42 djece/predstavnik osnovnih i srednjih škola sa nivoa Glavnog grada Podgorica. Djeca dolaze po prijedlogu njihovih škola i uz pisanu saglasnost

njihovih roditelja. U prosjeku sastancima prisustvuje 23 djece. Sa članovima Lokalnog dječijeg parlamenta realizovano je ukupno 47 radnih sastanka.

Na samom početku rada sa Lokalnim dječijim parlamentom, kroz njihovo učešće, razvijen je i usaglašen plan rada, dinamika održavanja sastanaka i prikupljene ideje za aktivnosti koje bi mogle biti sprovedene tokom godine. Na samom početku, za sve članove parlamenta realizovana je edukacija na sljedeće teme: UN Konvencija o pravima djeteta, komunikacija, želje i potrebe, stereotipi i predrasude, pristup djeteta pravdi, itd.

Nakon edukacije, na predlog članova parlamenta dogovoren se sastanak djece sa gradonačelnikom Glavnog grada Podgorica. Za tu priliku djeca su, korišćenjem različitih metoda rada, pripremila prezentacije na različite teme, a koje su u nadležnosti gradske uprave. Takođe, pripremili su i niz pitanja koja se odnose na različite probleme sa kojima se djeca susrijeću u našem gradu. Sastanak je održan u prostorijama Skupštine Glavnog grada. Sastanku je prisustvovao gradonačelnik Podgorice, dr Ivan Vuković, zamjenica gradonačelnika dr Sladana Vujačić, predsjednik UO NLB Banke, Martin Leberle sa saradnicama, predstavnici Centra za prava djeteta Crne Gore i članovi Lokalnog dječijeg parlamenta.

Dječija kampanja

Centar za prava djeteta Crne Gore u saradnji sa partnerima Save the Children NWB, kao i sa NLB bankom Crne Gore, organizovao je Dječiju kampanju, kako bi šira javnost prepoznala i podržala rad Dnevnih centara za podršku djeci i porodici. Učesnici Dječije kampanje bili su korisnici usluga DIC-a, kao i predstavnici Dječijeg lokalnog parlamenta. Ključne poruke u ovoj kampanji ukazale su na značaj preveniranja i zaštite izloženosti djece rizicima, kroz kvalitetne usluge podrške za život u zajednici. Dnevni centar predstavlja sigurno, stimulatívno okruženje, za preveniranje rizika i podršku djeci u riziku da prevaziđu probleme u kojima su se našli, sa akcentom da je ovaj vid usluge i podrške najhumanije i najekonomičnije rješenje za djecu u riziku.

Trodnevni kamp – „Medijska pismenost“ u Sutomoru

U okviru Dječije kampanje, 30 djece je učestvovalo na trodnevnom kampu za djecu na temu „Medijska pismenost“. Kamp se realizovao u Sutomoru u periodu od 13.6.2022. do 15.6.2022. godine. U okviru kampa, održano je šest radionica i to:

1. Medijska kultura i društvene mreže;
2. Umjetnost pripovjedanja;
3. Snimanje fotografija i videa mobilnim telefonom;
4. Umjetnost javnog nastupa i praktični rad;
5. Šta su kampanje i kako postižu svoj cilj;
6. Evaluacija, dogovor o kampanji i naredni koraci.

U okviru navedenih radionica djeca učesnici su imala priliku da se upoznaju sa tim kako da komuniciraju sa medijima; kako da se pripreme za javni nastup; upoznali su se sa vrstama medijskih nastupa; šta odlikuje dobar javni nastup; kako savladati tremu od javnog nastupa; kako odgovoriti na nezgodna pitanja; kako se snaći u situacijama kada ne znamo odgovor; upoznali su se sa vježbama dikcije, govorom tijela i strukturom izlaganja.

Kamp je rezultirao idejama za kampanju na dvije teme: Dnevni centar - Kuća velikog srca i Stop nasilju nad djecom i među djecom.

Susret djece i ambasadora

Povodom obilježavanja Dana usvajanja UN Konvencije o pravima djeteta (20. novembar), Centar za prava djeteta Crne Gore organizovao je događaj Susret djece sa ambasadorima. Događaj je imao za cilj afirmaciju prava djeteta na participaciju, mogućnosti da djeca iznesu svoje mišljenje i dobiju povratne informacije koje su im od značaja. Na događaju aktivno učešće je uzelo tridesetoro djece/korisnika različitih programa podrške licencirane usluge DIC-a i članova Lokalnog dječijeg parlamenta.

Događaju su prisustvovali ambasadori Austrije, Italije i predstavnici Ambasade Sjedinjenih Američkih Država, Francuske, Ujedinjenih Arapskih Emirata, koji imaju sjedište u Crnoj Gori, Delegacija Evropske Unije, Delegacija Kulturno-informativnog centra Azerbejdžana, predstavnice Međunarodnog kluba žena i Zaštitnik ljudskih prava i sloboda.

Centar za podršku djeci i porodici - Dnevni boravak

Svrha projekta Centar za podršku djeci i porodici kroz licenciranu uslugu Centar za podršku djeci i porodici-Dnevni boravak, a koji je podržan od strane Glavnog grada Podgorice, podrazumijeva obezbjeđivanje kvalitetne podršku djeci i njihovim porodicama kako bi se stvorio stimulativni ambijent za nesmetan rast i razvoj djeteta. Realizacijom ovakvih, licenciranih vidova podrške djeci i porodicama u riziku, unapređuje se institucionalni okvir za profesionalnu, kvalitetniju i efikasniju brigu i zaštitu djece, a kroz implementaciju usluga u sistemu socijalne i dječje zaštite i osigurava kontinuitet podrške zasnovane na iskazanim potrebama korisnika.

Podrška djeci i porodicama u riziku kroz licenciranu uslugu Centar za podršku djeci i porodici - Dnevni boravak podrazumijeva četiri programske cjeline:

1. Osnovni program podrške (individualna i grupna savjetovanja od strane socijalnog radnika i psihologa)
2. Program podrške porodicama PPP (Program je namijenjen disfunkcionalnim porodicama i usmjeren na promjene ponašanja kod članova porodice. Podrazumijeva rad u porodičnom okruženju i uključuje i druge osobe od važnosti za funkcionisanje porodice).
3. Program podrške tokom ranog rasta i razvoja (namijenjen djeci u uzrastu od 4 do 6 godina, u cilju njihovog osnaživanja za upis u prvi razred, te lakše adaptacije na nove okolnosti koje nastaju sa početkom školovanja).
4. Unapređenje znanja kroz intersektorsku saradnju koja podrazumijeva rad sa stručnom javnosti kroz mogućnost obuka, razmjenu iskustava, informacija, razvoja zajedničkog rada kao kvalitetnijeg odgovora na potrebe korisnika

Usluge Dnevnog boravka dostupne su osam (8) sati dnevno, sa definisanim radnim vremenom koje obuhvata dio prijepodneva i dio popodneva (zbog obaveza djece u školama), tokom pet dana u sedmici .

Djeca i roditelji pripadnici korisničke grupe dolaze u Dnevni boravak po rješenju Centra za socijalni rad, po preporuci škole, pri tome je pružalac usluge dužan da obavijesti Centar za socijalni rad. Djeca mogu doći dobrovoljno, sama ili u pratnji roditelja, staratelja i koristiti uslugu dok za njom imaju potrebu. Za neposredan rad sa djecom obavezna je pisana saglasnost roditelja/staratelja.

Djetetu se obezbijeduje aktivno učestvovanje u procjeni, planiranju i realizaciji usluge, u skladu sa uzrastom, mogućnostima i kapacitetima djeteta.

Prilikom prijema svakog korisnika vrši se početna procjena. Osoba (socijalna radnica) koja izvrši prijem djeteta do kraja radnog vremena, u knjigu evidencije o korisniku/ci unosi osnovne podatke o

djetetu. Stručni radnik Dnevnog boravka popunjava izjavu koja se popunjava na prijemu. Na osnovu prijema se procjenjuje: stav korisnika/ce, očekivanja od usluge, podobnost korisnika/ce za uslugu, kapacitet pružaoca usluge da zadovolji potrebe korisnika/ce... Djetetu i roditelju se daju informacije o usluzi, pravilima ponašanja i kućnom redu. Nakon toga se pristupa izradi:

- Individualnog plana rada sa korisnikom/com (individualni plan usluge)
- Praćenje realizacije individualnog plana usluge i ponovna procjena i ponovni pregled zavisno od procijenjene potrebe korisnika (revidiranje individualnog plana).

Stručni radnici/ce (Psiholog/ica i socijalni radnik/ca, učitelj/ica) kroz definisane programe, pružaju podršku: na unapređivanju kontakata sa licima važnim za korisnika/cu; na unapređivanju uslova za školovanje; na unapređivanju uslova za školovanje i podršku djeci u učenju; u razvoju vještina samozaštite i pomoći; u razvoju komunikacijskih i drugih vještina potrebnih za svakodnevni život u zajednici; u razvoju samostalnosti u donošenju odluka i preuzimanju odgovornosti; u relaksaciji i rekreaciji; u osiguranju kvalitetne edukacije i podršku u sticanju osnovnih životnih vještina. Sastanci, radionice, savjetovanja se realizuju prema planu i programu podrške koji sastavlja stručni tim sa koordinatorom usluge u Centru uz učešće djeteta, roditelja/ staratelja, i u skladu sa prijedlogom /uputom Centra za socijalni rad.

Aktivnosti direktnog pružanja usluge korisniku/ci su:

- Pružanje informacija,
- Individualna savjetovanja sa psihologom;
- Individualna savjetovanja sa socijalnim radnikom;
- Grupna savjetovanja sa psihologom i socijalnim radnikom;
- Rad na razvoju socio – emocionalnih kompetencija;
- Psiho-socijalne radionice;
- U saradnji sa socijalnim partnerima pružanje podrške u ostvarivanju prava u socijalnoj i zdravstvenoj zaštiti i obrazovnom sistemu
- Edukativne aktivnosti (pomoć u učenju; edukativne radionice na različite teme od koristi za korisnike/ce)
- Obezbjedivanje prevoza za korisnike
- Pomoć u materijalnim dobrima u kriznim situacijama (hrana, odjeća, obuća, sredstva za higijenu i dr.)
- Koordinacija i saradnja sa drugim službama odnosno akterima u zaštiti i podršci djetetu (csr, sekretarijatom za socijalno staranje, crvenim krstom crne gore, školama, policijom i drugim institucijama i službama
- Upućivanje djeteta na druge službe i aktere u zajednici, radi korišćenja usluga i ostvarenja prava
- Obezbjedivanje najmanje jednog obroka dnevno
- Omogućavanje zadovoljenja osnovnih higijenskih potreba
- Pravno savjetovanje

Udruženje Roditelji

Socijalni servis Učionica Družionica – Prihvatište

Socijalni servis Učionica Družionica – Prihvatište predstavlja program koji je usmjeren na osnaživanje ranjivih kategorija stanovništva odnosno djece koja žive u siromaštvu, pružanjem podrške u obrazovanju, razvoju i socijalnoj integraciji.

Prilikom dolaska porodice stručni radnici rade anamnezu, otvaraju socijalni karton i sa porodicom prave individualni plan rada. U zavisnosti od potreba i kapaciteta porodice, različite su vrste podrške koju djeca mogu ostvariti, a tiču se podrške u obrazovanju, psihosocijalnih, kreativno – edukativnih i računarskih radionica, jednokratnih pomoći u vidu donacija, te kroz humanitarne akcije, te savjetodavni rad sa roditeljima.

Ovaj program je postao vrlo prepoznatljiv servis u crnogorskom društvu u pružanju pomoći i podrške socijalno ugroženim porodicama. U toku 2022. godine je obuhvatio 100 djece sa kojima je kontinuirano radeno na različitim nivoima psiho-socijalnog razvoja.

Podrška u učenju

U toku 2022. godine, programima podrške u obrazovanju bilo je obuhvaćeno **59 djece na sedmičnom nivou**, sa kojima su svakodnevno radili volonteri sa puno posvećenosti i entuzijazma u savladavanju školskog gradiva sa kojim imaju poteškoće.

Programom individualne i grupne podrške pri učenju realizovano je **476 časova** za djecu iz socijalno ugroženih porodica. Individualni časovi podrazumijevaju jednom sedmično čas u trajanju od 1h, a najčešće predmeti iz kog djeca imaju podršku su matematika i engleski jezik. Prati se školsko gradivo i radi na rješavanju nejasnoća i nedoumica, budući da djeca dolaze iz porodica kojima su roditelja niskog stepena obrazovanja i ne mogu objasniti gradivo.

Što se tiče grupnih časova, ovaj program pohađaju djeca koja su prilično zanemarena u smislu obrazovanja i socijalizacije, te je sa njima fokus na opismenjavanju (savladavanju vještina čitanja i pisanja, osnovnih računskih operacija) i socijalnoj integraciji kroz radionice.

Socijalna integracija

Osim podrške u učenju, prepoznajući probleme sa kojima se socijalno ugrožene porodice svakodnevno susreću (socijalna izolacija, diskriminacija u vršnjačkim grupama, neredovan odlazak u školu, nerazvijena motivacija za učenje i nastavak obrazovanja, nedovoljno razvijene socijalne vještine) posebna pažnja je posvećena njihovoj integraciji sa vršnjacima. Ukupno 41 dijete bilo je uključeno u psiho-socijalne radionice u okviru koje su kroz grupni rad osnaženi, a podsticani su i njihovo samopouzdanje i socijalne vještine. Za djecu su osmišljene i realizovane 22 kreativno-edukativne radionice i 47 psiholoških radionica koje realizujemo u saradnji sa Udruženjem psihologa Crne Gore u cilju njihovog osnaživanja. Radionice su vodili stručni radnici i volonteri koji su prošli obuke za rad sa djecom iz ranjivih kategorija.

Projekat **Programi podrške majkama i djeci koji su žrtve porodičnog nasilja**, omogućio je da se u saradnji sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja doprinese njihovom osnaživanju i razvijanju roditeljskih kapaciteta za funkcionalan rast i razvoj djece. Roditeljima je bila dostupna podrška u roditeljstvu, putem SOS Roditeljske linije i programa roditeljstva Brižne porodice, a ženama

žrtvama nasilja besplatni pravni savjeti. U okviru ovog projekta, realizovano su 34 psiho-socijalne radionice za 34 djece sa iskustvom nasilja u porodici.

Uči i igranj

Projekat "Uči i igranj" Udruženje Roditelji je realizovalo u Podgorci 2022. godine uz finansijsku podršku UEFA fondacije za djecu. Projekat je imao za cilj unapređenje mogućnosti podrškom u obrazovanju i socijalnoj integraciji kroz sport za djecu uzrasta od 6 do 12 godina, a među njima prioritet su imala ona koja žive u socijalno ugroženim porodicama. Podrškom u učenju je bilo obuhvaćeno ukupno 400 djece, a treninzima fudbala 1.200 dječaka i djevojčica na teritoriji Glavnog grada. Sa djecom su radili nastavnici, licencirani treneri i volonteri.

Kroz projekat je:

- Realizovano **1 536 besplatnih treninga fudbala** za djecu u 12 osnovnih škola
- Održano **320 radionica čitanja i pisanja za ukupno 400 djece**
- Unaprijedeno samopouzdanje, motivacija i socijalne vještine kod djece
- Promovisane jednake mogućnosti za svu djecu

Udruženje Roditelji se i prethodne godine, osim edukativnih aktivnosti i osnaživanja djece u dijelu obrazovanja bavilo i pružanjem humanitarne pomoći. U toku godine je, u saradnji sa brojnim organizacijama, ali i pojedincima pružena podrška socijalno-ugroženim porodicama na više načina.

- Humanitarnom akcijom **Podijelimo jer zajedno možemo više** školskim priborom obezbijedena je podrška za **805 djece**, koja su dobila pomoć za početak nove školske godine – <https://www.roditelji.me/blog/2022/09/06/broj-djece-opremljene-skolskim-priborom-povecan-za-cetvrtinu/>
- U toku humanitarne akcije **Budi nečiji Djed Mraz** ispunjeno je **436 novogodišnjih** personalizovanih želja – <https://www.roditelji.me/blog/2022/12/30/ispunjeno-cak-436-novogodisnjih-zelja/>
- U saradnji sa Elmag radiom, **24 djece** je posjetilo prvi put klizalište i uživalo u klizanju;
- Glavni grad je obezbijedio **20 karata** za predstavu "20 000 milja pod morem", koje su podijeljene djeci iz socijalno ugroženih porodica.
- Uz pomoć Međunarodnog kluba žena donirani su paketi osnovnih namirnica za **10 socijalno ugroženih porodica**. Osim toga, u toku čitave godine porodice su sporadično dobijale pomoć obezbijedenjem namirnica, garderobe i opreme za bebe.
- U partnerstvu sa kompanijom One obezbijedeno je **15 tablet računara**, za početak nove školske godine, takode za djecu iz socijalno ugroženih porodica.

NVO CAZAS

U sklopu licenciranog servisa pruženo ukupno 100 savjetodavno terapijskih usluga za 47 osoba. Organizovano ukupno tri predavanja u osnovnim i srednjim školama u vezi sa prevencijom upotrebe PAS. Obuhvaćene dvije osnovne i jedna srednja škola, i obuhvaćeno 52 učenika.

b) Osobe sa invaliditetom i njihove porodice

Crveni krst Crne Gore

PROJEKAT "USLUGE PODRŠKE ZA ŽIVOT U ZAJEDNICI ZA OSOBE SA INVALIDITETOM"

Sekretarijat u saradnji sa Crvenim krstom Crne Gore realizovao je socijalni servis namijenjen osobama sa invaliditetom. Za ovu namjenu potrošena su Budžetom predviđena sredstva u iznosu od 70.000,00 eura. Servis pruža osobama sa invaliditetom podršku prilikom boravka u kući, kao i prilikom boravka van kuće i obavljanja tekućih obaveza, druženja i sl. Pored pružanja usluga korisnicima kojima su dodijeljeni asistenti, povremeno se pružaju usluge i ostalim članovima udruženja, a sve u skladu sa dogovorom.

Ostvareni rezultati:

- poboljšan kvalitet života osoba sa invaliditetom na teritoriji Glavnog grada Podgorica, a posebno za 11 osoba sa invaliditetom i preko 100 članova Organizacije gluvih i nagluvih, koji su dobijali direktne usluge personalne asistencije;
- unaprijedena saradnja između Glavnog grada, Crvenog krsta Crne Gore i nevladinih organizacija i udruženja koje pružaju podršku osobama sa invaliditetom;
- smanjena nezaposlenost, kroz angažovanje 9 personalnih asistenata registrovanih na Zavodu za zapošljavanje;
- nastavljena saradnja sa privatnim sektorom na realizaciji podrške za osobe sa invaliditetom;
- povećana vidljivost projekta i dostupnih servisa podrške za osobe sa invaliditetom.

Opis realizovanih aktivnosti:

Crveni krst CG koordinirao je projektom "Usluge podrške za život u zajednici za OSI" za 2022. godinu, koji predstavlja uspješan nastavak projekta koji se u Glavnom gradu relaizuje još od 2018. godine, kada je počeo kao pilot projekat.

Kako bi se projekat što kvalitetnije realizovao, Sekretarijat i Crveni krst CG su u samom početku implementacije projekta, uspostavili saradnju sa nevladinim udruženjima i organizacijama koje aktivno pružaju podršku osobama sa invaliditetom, a koje su u tom periodu bile članovi Savjeta za pitanja lica sa invaliditetom Skupštine Glavnog grada, a to su: Organizacija slijepih, Udruženje paraplegičara Podgorica, Organizacija gluvih i nagluvih i Udruženje mladih sa hendikepom. Ta saradnja se pokazala korisnom, pa je ista nastavljena i tokom 2019, 2020, 2021. i 2022. godine.

Tako su u okviru projekta realizovane sljedeće aktivnosti:

- Krajem decembra 202. godine je potpisan protokol o saradnji između Crvenog krsta Crne Gore i Sekretarijata za socijalno staranje Glavnog grada.
- Dogovorni sastanak Sekretarijata za socijalno staranje Glavnog grada, Crvenog krsta Crne Gore i nevladinih organizacija/udruženja: na sastanku je predstavljen cilj projekta i dogovorene aktivnosti na njegovoj realizaciji.
- Realizovane pripremne aktivnosti za implementaciju projekta - odabir korisnika i angažovanje asistenata.

U okviru ove aktivnosti su nevladine organizacije/udruženja predložile svoje članove za korisnike servisa personalne asistencije. Dogovoreno je da se servis i tokom 2022. godine nastavi pružati istim korisnicima. Tako su u 2022. godini u projekat bila uključena dva korisnika Udruženja mladih sa hendikepom, po jedan korisnik Udruženja paraplegičara Podgorica i Organizacije slijepih, dok su svi članovi Organizacije gluvih i nagluvih bili obuhvaćeni projektnim aktivnostima. Pored njih, u projekat je uključeno dodatnih 6 korisnika, na prijedlog Crvenog krsta Crne Gore (tima uključenog

u projekat Medijacija u zajednici za OSI) i Centra za socialni rad, koji su prihvatile i ostale organizacije. Nakon odabira korisnika su raspisani konkursi za angažovanje novih personalnih asistenata, u skladu sa potrebama korisnika, dok su postojećim produženi ugovori. U odabiru asistenata su učestvovali i sami korisnici.

- Ukupno je angazovano 9 personalnih asistenata u radni odnos, a za potrebe korisnika Organizacije gluvih i nagluvih su angažovana 2 personalna asistenta u dopunski/honorarni radni odnos, koji su njima pružali usluge prevodenja na/sa znakovni jezik. Asistenti angažovani za pružanje usluga postojećim korisnicima su nastavili svoj angažman od 1. januara. Oni su svoj angažman nastavili pod izmijenjenim uslovima koji su podrazumijevali povećanje zarade, što je posljedica primjenjivanja novog programa od januara 2022. godine.

Za funkcionisanje servisa podrške članovima Organizacije gluvih i nagluvih je bilo potrebno obezbijediti mobilne telefone, zbog čega je nastavljena saradnja Telenor fondacijom, koja je iste dala na korišćenje asistentima Organizacije gluvih i nagluvih, preko Crvenog krsta Crne Gore, a Telenor fondacija je obezbijedila i besplatne pakete za korišćenje telefona.

Personalni asistenti su svakodnevno pružali usluge personalne asistencije korisnicima, u skladu sa njihovim potrebama. Osobama sa invaliditetom je pružana podrška prilikom boravka u kući (pomoć oko lične i higijene prostora, sitnija pomoć u kući), kao i prilikom boravka van kuće i obavljanja tekućih obaveza, druženje i sl.

U ovoj godini su preminula dva korisnika ovog servisa, čime je doslo do smanjenja broja korisnika. Međutim, datim promjenama, prema procjeni Mobilnog tima (Projekat: Medijacija u zajednici za OSI), u servis su uključena dva nova korisnika.

- Takode, tokom ovog perioda implementacije doslo je i do promjene u sastavu zaposlenih, personalnih asistenata.

- Korisnici ovog servisa učestvovali su u različitim aktivnostima koje je organizovao Crveni krst Crne Gore,

Kako ovaj servis prevazilazi okvire personalne asistencije zbog usluga koje se pružaju, bilo bi potrebno naziv servisa promijeniti, u skladu sa relevantnim dokumentima/pravilnicima koji se odnose na ovu oblast.

PROJEKAT "MOBILNI TIMOVI - MEDIJACIJA U ZAJEDNICI ZA OSOBE SA INVALIDITETOM"

Sekretarijat je za ovaj projekat budžetom za 2022. godinu opredijelio iznos od 30.000,00€.

Projekat je realizovan u saradnji sa Crvenim krstom CG, a podrazumijeva angažovanje stručnih članova mobilnog tima (socijalni radnik, psiholog i druga stručna lica), koji su pružali usluge u okviru mobilnog tima tokom 2021. godine za 100 lica sa invaliditetom. Saradnici na projektu su bili Centar za socijalni rad, Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore (UMHCG), Udruženje paraplegičara Podgorica i Organizacija slijepih za Podgoricu, Danilovgrad i Kolašin.

Projekat je počeo sa realizacijom aktivnosti 1. aprila 2019. godine, kada je planirano da se podrška pruža za ukupno 100 korisnika, osoba sa invaliditetom, na teritoriji Podgorice.

Crvenom krstu Crne Gore se javljaju konstantno za podršku nove osobe sa invaliditetom, koje Mobilni tim uključuje u projektne aktivnosti. Tokom 2020. godine Mobilni tim je pružio podršku za ukupno 110 korisnika, 2021. godine 130, a za 2022. godine je u projekat uključeno još 20 novih korisnika. Prema navedenim podacima, vidno je da broj osoba sa invaliditetom kojima je pružena psihosocijalna podrška raste, tako da je do sad projektним aktivnostima obuhvaćeno ukupno 150 korisnika sa teritorije Glavnog grada.

Aktivnosti:

Aktivnosti navedenog projekta su usmjerene na procjenu potreba i poboljšanje kvaliteta života osoba s invaliditetom. Mobilni tim je i u 2022. godini nastavio sa pružanjem usluga na terenu za osobe s invaliditetom koje su prethodne tri godine bile uključene u aktivnosti ovog projekta, s tim što je tokom 2022. godine uključeno još 20 novih korisnika.

Novi korisnici su se samoinicijativno obraćali za pomoć i podršku organizaciji Crvenog krsta Crne Gore, nakon čega ih je Mobilni tim obišao u kućnim uslovima, kako bi se uzela socijalna anamneza, uradila procjena socio-ekonomskog statusa i uvid u medicinsku dokumentaciju, kao dokaz o invaliditetu.

Stručna lica u okviru Mobilnog tima su u nastavku realizacije projekta pružala usluge u dijelu psihosocijalne podrške, pomoći u kući i u porodicama, podrške u komunikaciji s nadležnim institucijama i individualan pristup korisniku/ci i njegovim/njenim potrebama, kako bi se osobe s invaliditetom osnažile za što samostalnije funkcionisanje.

Kako je usljed pandemije veliki broj građana Crne Gore, a naročito osoba sa invaliditetom, osjetio posljedice na mentalno zdravlje, potrebe za pružanjem psihosocijalne podrške su postale sve veće. U skladu sa tim, veliki broj korisnika otvoreno traži razgovor sa psihologom.

Članovi mobilnog tima, kao i koordinator ovog projekta, su stekli licence za obavljanje osnovnih stručnih poslova, te je Crveni krst u fazi licenciranja za pružanje usluge savjetovanja za osobe sa invaliditetom.

Prema zahtjevima korisnika, u skladu sa mogućnostima Crvenog krsta Crne Gore, korisnicima su pružani različiti vidovi podrške i pomoći.

Broj obavljenih kućnih posjeta za ovaj godišnji period iznosi 195.

Broj obavljenih telefonskih razgovora iznosi 1480.

Psiholoska podrška je pružena za 112 korisnika.

Jednokratna novčana pomoć je obezbijedena za 38 porodica, a neke od njih su dobile istu više puta.

Za 10 korisnika su obezbijedeni keš vaučeri u iznosu od 85 eura.

Početak godine je obezbijedeno i distribuirano ukupno 50 novogodišnjih paketića za djecu koji imaju invaliditet, kao i za djecu korisnika koji su osobe sa invaliditetom.

Za 32 korisnika je obezbijedena pomoć u vidu humanitarne pomoći (osnovne životne namirnice i sredstva za higijenu).

U saradnji sa salonom "Relax" koji pruža usluge masaža, preostali broj termina je iskoristilo 10 korisnika. Ugovor sa salonom "Relax" je ponovo potpisan, i u okviru njega će 5 korisnika nastaviti da koristi usluge fizioterapeuta.

Za 11 korisnika je obezbijedena usluga personalnog asistenta (program Podrška za život u zajednici).

Za 20 porodica je obezbijedena donacija polovne garderobe i obuće, dok je za dvije porodice obezbijedena nova garderoba i obuća.

Za jednu porodicu je obezbijeden polovan električni šporet.

Nastavljeno je sa pružanjem volonterske podrške, u okviru koje 28 volontera Crvenog krsta aktivno učestvuje u pružanju podrške korisnicima i pomaže im u zadovoljenju osnovnih životnih i socijalnih potreba.

Za 8 korisnika je obezbijedena pomoć u vidu potrebnih pelena za odrasle.

Za 38 korisnika je posredovano u ostvarivanju prava iz oblasti socijalne i dječje zaštite, ostvarivanju prava na zdravstvenu zaštitu (komunikacija sa zdravstvenim ustanovama, zakazivanje pregleda, terapije), informisanje korisnika o njihovim pravima, posredovanje u ostvarivanju prava na usluge besplatnog prevoza, kontakt sa drugim ustanovama od značaja za zadovoljenje njihovih potreba.

U saradnji sa emisijom "Dnevnic" i Gradskom TV, omogućeno je za 5 korisnika da učestvuju u navedenoj emisiji i na taj način dobiju neki vid pomoći.

Organizovan je izlet i posjeta Ski centra u Kolašinu za 23 korisnika.

Jedna od novih aktivnosti, koje se tiču mentalnog zdravlja korisnika, jesu grupe samopomoći, gdje se održavaju okupljanja jednom nedjeljno radi uzajamne podrške. Navedenim grupama je obuhvaćeno ukupno 25 korisnika.

Takode, u cilju druženja i uspješnije socijalizacije korisnika, organizovana je posjeta Cineplexu za 20 korisnika.

Povodom Svjetskog dana mentalnog zdravlja organizovana je aktivnost promocije Mentalnog zdravlja, u okviru koje su dijeljeni informativni flajeri sa ciljem podizanja svijesti građana. U centru grada je postavljen informativni punkt, gdje su građani imali priliku da porazgovaraju o značaju

mentalnog zdravlja sa psihologom Mobilnog tima. Poseban akcenat je stavljen na značaj očuvanja mentalnog zdravlja za OSI populaciju, kao ranjivu kategoriju društva.

Takode, povodom Medunarodnog dana mentalnog zdravlja, u saradnji sa Sekretarijatom za kulturu i sport, organizovan je mini koncert u izvođenju gudačkog kvarteta. U okviru koncerta su imali priliku da nastupe dva korisnika.

Povodom Medunarodnog dana OSI, u toku nedjelje Crvenog krsta Crne Gore, održana je likovna radionica za 10 korisnika, gdje su imali priliku da savladaju vještine slikanja, uz instrukcije i savjete slikara Milutina Obradovica.

U decembru je izvršena distribucija novogodišnjih paketića za djecu korisnika programa (50 paketa), koju sada već tradicionalno obezbjeđuje donator, odbojkaški reprezentativac Marko Vukašinović.

NVO „Staze“

Udruženje roditelja djece i omladine sa smetnjama u razvoju „Staze“ tokom 2022. godine u okviru sljedećih projekata pružalo je podršku za svoje članove, djecu i mlade sa smetnjama u razvoju:

- 1. Projekat "Profesionalno i pravovremeno pružanje usluga nakon COVID-a" koji se finansira iz fondova Evropske unije kroz program Civil Society Facility - 2020.** Cilj projekta je da se, uz umanjenje negativnih efekata pandemije na učenike i roditelje, pruži podrška organizacijama civilnog društva u pružanju kvalitetnih usluga za djecu sa smetnjama u razvoju i njihovim roditeljima. Istraživanje o stepenu uticaja pandemije COVID-19 na učenike i njihove roditelje, sa osvrtom na djecu sa posebnim obrazovnim potrebama i drugim ugroženim grupama radeno je u sklopu projekta koji se realizuje od **01.01.2022.-31.12.2023.** Istraživanjem se došlo do podataka da je pandemija COVID-19 izazvala brojne i neočekivane promjene u gotovo svim oblastima svakodnevnog funkcionisanja, remeteći uobičajeni ritam života i rada.

Kao skupine učenika za koje je COVID-19 bio posebno izazovan su prepoznata djeca sa smetnjama u razvoju, posebno grupa djece sa autizmom, kao i djeca iz ruralnih područja, RE populacije, iz socio-ekonomski nepovoljnih prilika, prvaci u osnovnim i srednjim školama, maturanti i polumaturanti, djeca koja pohađaju stručne škole nivoa III (koji su bili uskraćeni za praktičnu nastavu).

- 2. Projekat »Personalni asistenti- asistenti za pomoć u kući i okruženju«** je finansijski podržao Zavod za zapošljavanje Crne Gore kroz program javnih radova. Cilj projekta je bio: poboljšanje kvaliteta usluga Dnevnog boravka NVU »Staze«. Projektom su bile angažovane 3 osobe sa evidencije nezaposlenih lica koje su u periodu od 4 mjeseca pružale podršku i pomoć za 15 djece koja koriste usluge Dnevnog boravka. Njihova podrška i pomoć odnosila se na sljedeće aktivnosti: pomoć za djecu u zadovoljavanju svakodnevnih životnih potreba, pomoć tokom učenja, individualni i grupni rad sa djecom...

NVO »Pružite nam šansu«

BUDI MI PODRŠKA

Ovaj projekat je podržan od strane Ministarstva za ljudska i manjinska prava, i realizovan je u toku 2022. godine, a visina dobijenih sredstava iznosi 18.224,90 €. Ciljevi projekta/programa su bili:

Unapređenje stanja u oblasti zaštite lica sa invaliditetom od diskriminacije i promocija jednakosti kroz inkluziju OSI sa intelektualnim smetnjama putem kampanje podrške poznatih ličnosti iz kulturnog i javnog života. Projektom su ostvareni sljedeći rezultati:

- Kroz kampanju snimljeno osam poruka poznatih ličnosti kao video material
- Povećana vidljivost ove grupe OSI i sprovedena promocija prava na jednakost
- Poboľjšane komunikacijske vještine kod 8 OSI
- Povećan nivo inkluzije u društvene aktivnosti
- Kroz aktivnosti psihologa i specijalnog pedagoga sa roditeljima OSI unaprijeđen nivo komunikacije sa djecom i osnažene porodice.
- Primjetan je porast samopouzdanja kod većine korisnika

OSAMOSTALI SE

Projekat je podržan od strane Ministarstva rada i socijalnog staranja, realizovan u 2022. godini, a visina dobijenih sredstava iznosi 25.643,19 €. Ciljevi projekta/programa bili su: Pružanje i unapređivanje nivoa usluga socijalne i dječije zaštite korisnicima licenciranog DNEVNOG BORAVKA – Pružite nam šansu, mladima sa intelektualnim i kombinovanim smetnjama u razvoju. Ostvareni rezultati:

- Unaprijeđen nivo kvaliteta usluga Dnevnog boravka kroz program seminara “Škola životnih vještina” koji je uključivao edukaciju stručnih saradnika, saradnika i roditelja OSI
- Unaprijeđen nivo kvaliteta sadržaja Dnevnog boravka kroz obuke kuvanja i obavljanja kućnih poslova i samozbrinjavanja
- Korisnici projekta su stekli određeni nivo vještina samostalnog funkcionisanja u porodici.
- Svi korisnici su vidno zainteresovani da nastave sa ovom vrstom rada.

Udruženje je u toku 2022. godine realizovalo program **Javni rad** u saradnji sa ZZZCG preko koga su angažovane dvije asistentkinje na period od tri mjeseca, sa ukupnim budžetom programa od 3.408.42 €.

Od 2019. godine u Dnevnom boravku -Pružite nam šansu-, kao prvom licenciranom dnevnom boravku za OSI sa intelektualnim smetnjama u razvoju u Crnoj Gori, se vodi aktivna kampanja socijalne inkluzije. Sve aktivnosti su predstavljene na nalogima Udruženja na društvenim mrežama (Facebook i Instagram) i web site-u www.pruzitenamsansu.me.

Organizacija slijepih za Podgoricu, Danilovgrad i Kolašin

Predstavnici Organizacije slijepih su u toku 2022. godine održali više sastanaka sa predstavnicima Glavnog grada Podgorice. Nakon obraćanja ghradonaćeniku krajem 2021. godine, povodom isteka ugovora o korišćenju prostora, potpisan je novi ugovor o dugoročnom korišćenju kancelarije za potrebe rada Organizacije.

Vodič kroz administraciju Glavnog grada dostupan na Brajevom pismu i uvećanoj crnoj štampi

U okviru projekta "Pravo na informisanje za sve", Organizacija slijepih za Podgoricu, Danilovgrad i Kolašin je u svojoj Brajevoj stampari pripremila i stampala na Brajevom pismu i uvećanoj crnoj štampi "Vodič kroz administraciju Glavnog grada" koji je ustupljen od strane Glavnog grada Podgorica, kao partnera na projektu. Time je omogućeno da lica sa oštećenjem vida počnu da uživaju ravnopravnost kada su u pitanju njihova prava i obaveze pred organima gradske uprave. Na jednom mjestu, lica sa oštećenjem vida u pristupačnom formatu imaju 150 različitih vrsta obrazaca i 200 procedura koje opisuju način ostvarivanja prava kod gradske uprave, uz precizno navedene nadležne organe, službe, ustanove ili preduzeća, eventualno potrebnu prethodnu dokumentaciju, obrasce, pravne pouke, kao i cijene administrativnih taksi za one usluge za koje su propisane. Projekat je podržan kroz ReLOaD2 program koji finansira Evropska unija, a sprovodi Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP).

U maju i junu ove 2022. godine za desetero finansijski najugroženijih članova, a u saradnji sa Savezom slijepih i Crvenim krstom Crne Gore podijeljeni su keš vaučeri, kao jednokratna pomoć, a u skladu sa ranije dogovorenom aktivnosti.

Sekretarijat za socijalno staranje podržao je aktivnost formiranja rekreativnog multifunkcionalnog društvenog kluba. Klub osobama sa invaliditetom svojim sadržajem različitih društvenih aktivnosti pruža priliku za izlazak iz anonimnosti i usamljenosti, te planiranim sadržajem različitih vidova aktivnosti, ima za cilj da ovim licima pomogne pomoci da afirmišu svoje potencijale.

Pored navedenih aktivnosti, organizacija u cilju poboljšanja stepena zapošljivosti članstva, radi na jačanju kapaciteta kroz pokretanje servisa uslužne djelatnosti, u dobroj mjeri i uz podršku Sekretarijata. Tako u okviru Organizacije slijepih djeluju: Salon za masažu Relaks, večeraj-tepih servis Veteks, Brajeva i 3D štamparija. Na taj način zaposleno je osam lica sa invaliditetom

U saradnji sa Savezom slijepih Crne Gore za 15 korisnika, članova organizacije, realizovana je aktivnost Videći pratilac, što se pokazalo izuzetno svrsishodno u njihovom zadovoljavanju različitih potreba, i lakšeg životnog funkcionisanja.

U toku treće faze postavljanja taktilnih traka, u saradnji sa Sekretarijatom, postavljene su taktilne staze ukupne dužine oko 3.500 metara, postavljeno je 1100 metara staza vodilja,.

Krajem 2022. godine, zajedno sa Dječjim savezom Podgorice za 25 djece – članova organizacije i djece članova organizacije, pripremljeni su i uručeni poklon paketići.

NVO "Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore"

Personalna asistencija za tri korisnice usluga UMHCG i aktivnosti mobilnog tima – Glavni grad i Crveni krst Crne Gore

UMHCG je, uz podršku Glavnog grada Podgorice, a posredstvom Crvenog krsta Crne Gore, obezbijedilo Personalnu asistenciju za tri korisnice usluga. Crvenom krstu su se mjesečno dostavljali Izvještaji korisnica i asistentkinja o pruženoj usluzi. Pored usluge Personalne asistencije, realizovane su i druge zajedničke aktivnosti na pružanju usluga podrške za život u zajednici,

usmjerene na procjenu potreba i poboljšanje kvaliteta života osoba s invaliditetom (OSI). Nastavljena je i realizacija aktivnosti Mobilnog tima - medijacija u zajednici za OSI i u 2022.

**Osnaživanje djece i mladih s invaliditetom za aktivno učešće u društvenom životu / Projekat:
Ključ samostalnosti**

Projektom *Ključ samostalnosti* se namjerava doprinijeti osnaživanju djece i mladih s invaliditetom za aktivno učešće u društvenom životu na teritoriji Glavnog grada Podgorice, u narednih 12 mjeseci, počev od 26. oktobra 2022, kroz realizaciju specifičnih ciljeva i to: Doprinos unapređenju kapaciteta pružalaca usluga socijalne i dječje zaštite na lokalnom nivou za rad s OSI i njihovim porodicama za 3% u narednih 12 mjeseci; Podizanje nivoa informisanosti i osnaženosti OSI koje žive u Glavnom gradu i njihovih porodica za najmanje 5% u narednih 12 mjeseci i Podizanje nivoa svijesti javnosti u Glavnom gradu, s posebnim fokusom na osnovce i srednjoškolce, o pravima OSI i nediskriminaciji, za najmanje 3% u narednih 12 mjeseci. Ovi ciljevi će biti dostignuti realizacijom sljedećih aktivnosti: Sprovođenjem akreditovanog treninga za zaposlene u oblasti socijalne i dječje zaštite na opšte teme iz oblasti ljudskih prava djece s invaliditetom i osoba s invaliditetom; Pružanjem psihosocijalne podrške za djecu i mlade s invaliditetom; Pružanjem besplatne pravne pomoći za ostvarivanje prava iz oblasti socijalne i dječje zaštite za osobe s invaliditetom i njihove porodice; Izradom stripa o pravima djece i mladih s invaliditetom i Objavljivanjem informativnog i edukativnog materijala na platformi Vršnjačka podrška. Projekat *Ključ samostalnosti* sprovodi UMHCG uz finansijsku podršku Glavnog grada Podgorice.

Aktivnosti koje su se sprovodile u 2022. su sljedeće:

A 1.2: Psihosocijalna podrška za djecu i mlade s invaliditetom

Ova aktivnost ima za cilj da podstakne djecu i mlade s invaliditetom da prevaziđu psihološke barijere u procesu prelaska u odraslo doba i započnu samostalni život. Uz podignut nivo samopouzdanja i postavljene ciljeve samorealizacije, mladi s invaliditetom će dobiti priliku da aktivnije učestvuju u donošenju odluka koje ih se direktno tiču. Kroz ovu aktivnost podrška će biti pružena za najmanje petoro djece i mladih s invaliditetom. Ukupan broj pruženih seansi do kraja decembra 2022. je 15, dok je ukupan broj pruženih seansi planiran projektnom aplikacijom 40. Broj obuhvaćene djece s invaliditetom je pet, kako je i predviđeno kroz projekat. Savjetovanje je sprovedeno od strane psihološkinje u edukaciji kognitivno-bihevioralnog modula.

A 1.3: Pravna pomoć za ostvarivanje prava iz oblasti socijalne i dječje zaštite za osobe s invaliditetom i njihove porodice Od početka realizacije projekta do kraja decembra 2022, obratilo se 77 OSI, a pruženo je ukupno 112 pravnih savjeta. Ova aktivnost podrazumijeva kontinuirano pružanje besplatnog pravnog informisanja, besplatnih pravnih savjeta i besplatne pravne pomoći osobama s invaliditetom i članovima njihovih porodica. Redovnim pružanjem besplatnog pravnog savjetovanja (pružanjem pravnog obavještenja i davanjem pravnih savjeta, informacija) djeca s invaliditetom i OSI imaju priliku da se informišu i upoznaju s pravima iz raznih oblasti a posebno u okviru oblasti dječje i socijalne zaštite, rada i zapošljavanja, postupaka pred organima, uključujući i postupke pred sudom (upravni sporovi, građanske parnice, krivični postupci). Aktivnost se sprovodi kontinuirano, tokom cijelog trajanja projekta.

Takode, u cilju pravičnog sudjenja i sudske zaštite OSI, aktivnim pružanjem besplatne pravne pomoći (preduzimanjem procesnih radnji, posredstvom advokatskog tima Advokatske kancelarije

Terzić - Živković) svakodnevno se pruža pravna podrška / zastupanje u zaštiti od diskriminacije OSI i članova njihovih porodica. UMHCG tim aktivno je pružao besplatno pravno savjetovanje svim mladima s invaliditetom, djeci s invaliditetom i članovima njihovih porodica. Pružanjem pravnog obavještenja i davanjem pravnih savjeta, informacija, slanjem smjernica o pravima OSI, djeca i mladi s invaliditetom imali su priliku da se informišu o mehanizmima zaštite od nasilja i da se upoznaju s pravima iz raznih oblasti, a posebno iz oblasti dječje i socijalne zaštite, pristupačnosti saobraćaja, rada i zapošljavanja, porodičnih odnosa.

Kroz besplatnu pravnu pomoć pružana je i pomoć strankama prilikom sastavljanja: inicijativa, zahtjeva, molbi, žalbi, tužbi, izjašnjenja i drugih vrsta podnesaka, zastupanja interesa stranki u tim postupcima, preduzimanja svih drugih pravnih radnji za koje se ocijenilo da su u korist stranke. U cilju pravičnog sudjenja i sudske zaštite OSI, aktivnim pružanjem besplatne pravne pomoći (preduzimanjem procesnih radnji, posredstvom advokatskog tima UMHCG) svakodnevno se pružala podrška OSI u zaštiti od nasilja i diskriminacije.

Sve zainteresovane OSI zastupane su u svim pravnim poslovima i postupcima pred svim institucijama sistema, kao i pred pravnim i fizičkim licima npr. u postupku pred sudom, državnim tužilaštvom, u postupku za vansudsko rješavanje sporova, u postupku pred javnim izvršiteljem.

A 1.5: Objavljivanje informativnog i edukativnog materijala na platformi *Vršnjačka podrška*

Do kraja decembra 2022, ukupan broj objavljenih tekstova je četiri. Platforma *Vršnjačka podrška* je prvensteno pokrenuta radi pružanja osnovnih informacija o koronavirusu, medicinskim karakteristikama, mjerama prevencije. Djeca i mladi s invaliditetom se mogu informisati na koji način mogu da provode slobodno vrijeme, kako da se brinu o svom mentalnom zdravlju i razmjenjuju informacije. Projektnom aplikacijom planirano je objavljivanje najmanje 20 informativnih i edukativnih materijala na platformi s ciljem podizanja svijesti i smanjenja socijalne distance između mladih OSI i mladih bez invaliditeta, kao i drugih građana o potrebi, značaju i načinima učešća u procesima donošenja odluka u lokalnoj zajednici i značaju volonterizma i vršnjačke podrške. U toku 2022. godine su objavljeni sljedeći tekstovi:

1. Istraživanja pokazuju da je svako treće dijete s invaliditetom doživjelo vršnjačko nasilje
2. Preokret scenarija o inkluzivnom zapošljavanju
3. Briga o djeci i kvalitet života roditelja djece s invaliditetom
4. Status migranata s invaliditetom.

Usluga pristupačnog prevoza od vrata do vrata za OSI / Glavni grad Podgorica

Uslugu pristupačnog prevoza za OSI UMHCG realizuje uz finansijsku podršku Glavnog grada Podgorice, a u skladu s Ugovorom o saradnji (br. 01-018/22-2166 od 15.3.2022). U skladu s navedenim Ugovorom, osobe s invaliditetom (OSI) koje žive, rade ili se obrazuju na teritoriji Podgorice imaju mogućnost organizovanog prevoza od vrata do vrata, koji je u potpunosti pristupačan za osobe s invaliditetom (OSI). Pružanje usluge započeto je u martu 2022. i pružalo se prema unaprijed utvrđenom planu vožnji.

Broj OSI koje su koristile pomenutu uslugu iznosio je 130, od čega je 66 osoba ženskog pola/roda, odnosno 64 osoba muškog pola/roda. U navedenom periodu, realizovano je ukupno 3.652 vožnji, statistika po mjesecima je sljedeća: u martu 102 vožnje, u aprilu 298, u maju 298, u junu 338, u julu 210, u avgustu 244, u septembru 344, u oktobru 370, u novembru 339 i u decembru 328 vožnji.

c) Žrtve rodno zasnovanog nasilja i nasilja u porodici

Na osnovu informacija koje je Radna grupa za praćenje implementacije Lokalnog plana za 2021. godinu prikupila, među najznačajnijim aktivnostima koje su realizovane u skladu sa mjerama i aktivnostima za razvoj pojedinih usluga u oblasti socijalne zaštite žrtava nasilja u 2021. godini su:

Sigurna ženska kuća

U 2022. godini Sigurnoj ženskoj kući se obratilo za pomoć 627 osoba sa iskustvom porodičnog nasilja. Nakon inicijalnog savjetovanja sa korisnicama, u skladu sa njihovim potrebama, pružena im je pomoć i podrška. U 2022. godini inicijalno savjetovanje pruženo je 1296 puta.

- inicijalno savjetovanje putem telefona - 964
- razgovorom u kancelariji - 332

U praksi se nerijetko dešava da osoba sa iskustvom nasilja više puta zatraži inicijalno savjetovanje – bilo putem telefona ili dolaskom u kancelariju. Prijave policiji su bile u 232 slučaja.

Pravna pomoć pružena je 736 puta, od toga:

- zastupanje stranaka pred sudovima – 157
- pravni savjeti – 445
- pravni podnesci - 134 (tužbe, privremene mjere, predlozi za izvršenje, odgovor na tužbe, krivične prijave...)
- Medijacija u kontaktu sa institucijama – 241
- Povjerljivo lice (praćenje klijentkinje u postupcima pred institucijama) – 228

Psihološka pomoć – 211

Broj osoba smještenih u skloništu: 95 (38 žena i 57 djece)

U 2022. godini Sigurna ženska kuća je ukupno pružila **3039 usluga ženama i djeci sa iskustvom nasilja**.

Sigurna ženska kuća je u 2022. godini dobila potpunu licencu od Ministarstva rada i socijalnog staranja za obavljanje djelatnosti socijalne i dječje zaštite, za uslugu smještaj u prihvatilištu/skloništu. Sklonište sada ima 17 licenciranih kreveta.

U okviru projekta “**Jači servisi-snažnija podrška**”, Sigurna ženska kuća je unaprijedila usluge specijalističke podrške za žene sa iskustvom nasilja na teritoriji Crne Gore. Zaposlene u Sigurnoj ženskoj kući su imale 6 dvodnevnih supervizijskih sesija. Suportivna funkcija supervizije obezbijedila je podršku u pravcu očuvanja kapaciteta (prevencija izgaranja) za savjetodavni rad, brigu o mentalnom zdravlju zaposlenih, edukativno razvijanje terapijskih znanja i vještina, a upravljačka funkcija supervizije je obezbijedila kvalitet, očuvanja profesionalnih standarda i etičkog kodeksa stručnih radnica i saradnica.

Putem projekta povećana je dostupnost usluga podrške ženama sa iskustvom nasilja kroz pružanje usluga savjetovanja i onlajn psihološke i pravne pomoći.

Sa ciljem ukazivanja na neravnopravan položaj djevojčica i žena u crnogorskom društvu kada je u pitanju podjela porodičnog nasljedstva, kako bi se mijenjala svijest i uticalo na to da što veći broj

žena ostvari zakonom zagarantovano pravo na imovinu, u toku 2022. godine Sigurna ženska kuća je nastavila da sprovodi kampanju *“Ne dijeli djecu, podijeli nasljedstvo”*.

Kampanju je sprovedena na društvenim mrežama, kao i u direktnom kontaktu sa građanima/kama kroz održavanje info kornera u 16 crnogorskih opština. Nadalje, održani su sastanci sa svim notarima/kama u Crnoj Gori sa ciljem razmjene iskustava, te podsticanjem notara/ki da prije zaključivanja notarske isprave u vezi sa nasleđivanjem poduče stranke, i žene i muškarce, o pravima i pravnim posljedicama kada je ova tema u pitanju.

Kroz projekat *“Zaštićena i sigurna- Borba protiv seksualnog nasilja u Crnoj Gori”* organizovane su 2 obuke za stručnjake/kinje koji rade direktno sa osobama koje su preživjele seksualno nasilje. 15 profesionalaca/ki koji/e rade direktno sa žrtvama seksualnog nasilja su prošli obuku - 7 predstavnika centara za socijalni rad i 8 inspektora za krvne i seksualne delikte. Obuku su držale psihološkinja i pravica iz Ženske sobe iz Hrvatske, organizacije sa višedecenijskim iskustvom u radu. Na treningu su razmijenjena konkretna iskustva u radu i rješavani problemi sa kojima se profesionalci susreću u praksi. 15 psihologa/škinja i psihoterapeuta/kinja iz različitih institucija i NVO je obučeno za rad na prevazilaženju traume seksualnog nasilja. Predavačice su bile psihološkinje iz Incest trauma centra iz Beograda i Ženske sobe iz Zagreba. Učesnici/e su bili izuzetno zadovoljni/e i istakli/e da su mnogo naučili/e o samoj temi, kao i tehnikama rada sa žrtvama seksualnog nasilja, te da će im stečena znanja sigurno koristiti u budućem radu.

Sigurna ženska kuća je uz podršku Misije OEBS-a u Crnoj Gori sprovela *Istraživanje o stavovima i percepciji psihičkog nasilja prema ženama i djevojkama u porodici i partnerskim vezama*. Nakon predstavljanja istraživanja javnosti, u toku 16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama Sigurna ženska kuća je sprovela kampanju na društvenim mrežama, a za kreiranje iste angažovana je regionalna influencerka Zombijana. Kampanja je bila izuzetno uspješna i postigla značajan broj pregleda (133.661 pregleda na Facebook stranici i 36.442 pregleda na Instagramu).

U toku 2022. godine, Sigurna ženska kuća otpočela je projekat pod nazivom *“Veza mora biti zdrava”*, sa ciljem smanjenja rizika od pojave nasilja u emotivnim odnosima na teritoriji Glavnog grada. U prvim mjesecima projekta radeno je na osmišljavanju i sprovođenju istraživanja na temu *„Percepcije i prepoznavanja nasilnih oblika ponašanja u partnerskim odnosima kod mladih”*. Psihološkinje Sigurne ženske kuće kreirale su upitnik koji se odnosio na nasilje u adolescentnim emotivnim odnosima. Podaci su prikupljeni od 200 adolescenata/kinja, uzrasta od 14 do 18 godina, regrutovanih iz srednjih škola na teritoriji Glavnog grada. Projektom je planirano sprovođenje dva seta inkluzivnih radionica za adolescente/kinje. Prva sesija razvoja socio – emocionalnih vještina (psihoedukativne radionice) i drugi set radionica biblioterapije (literarno – psihološke radionice). Radionice se odvijaju u prostorijama Kuće zdravlja, a voditelji/ke radionice su dvije psihološkinje, jedna iz Sigurne ženske kuće a druga iz Udrženja psihologa, dok je za drugi set radionica biblioterapije angažovan pisac i psihološkinja Sigurne ženske kuće.

NVO ZINAK

NVO ZINAK je uz podršku Sekretarijata realizovao projekat *„Rezilijentna zajednica (osnažena zajednica)*. Cilj projekta bio je da prepozna porodice koje su u porodičnoj kriznoj situaciji i pruži im punu praktičnu pomoć. Obezbjedeni su humanitarni paketi, psiho-socijalna i pravna podrška i rekreativni izlet sa ciljem socijalizacije porodica i dodatnog osnaživanja za život u zajednici.

Poseban akcenat je dat za preventivno i pravovremeno reagovanje na rizične situacije u porodici, i to kroz obezbjeđivanje adekvatnih vidova podrške.

Izlet je realizovan u vidu posjete Akvarijumu Boka.

Takode, u saradnji sa Sekretarijatom i Glavnim gradom, podijeljeno je 25 novogodišnjih paketića mališanima iz Centra Golubovci.

d) Materijalno ugrožene kategorije stanovništva

Crveni krst Glavnog grada Podgorice

Socijalna djelatnost, Pomoć djeci i mladima, Zdravstvena djelatnost i psihosocijalna podrška domicilnog stanovništva i izbjeglica iz Ukrajine

- Tokom godine 6.735 porodica obuhvaćeno raznim vidovima pomoći u okviru programskih aktivnosti Crvenog krsta, a koje obuhvataju materijalnu pomoć, pomoć u hrani, higijeni, lijekovima, psiho-socijalnu podršku.

- Za porodice u stanju socijalne potrebe podijeljeno 1322 paketa sa hranom, 3000 kg brašna i 790 paketa sa sredstvima za higijenu.

- Realizovan projekat CASH Voucher - "Odgovor na COVID-19 u cilju poboljšanja socioekonomske situacije marginalizovanih kategorija u 6 država Zapadnog Balkana", gdje je u dva navrata finansijski pomognuto 190 osoba starijih od 65 godina koji su u stanju socijalne potrebe. Od ukupnog broja korisnika 100 lica su dobila pomoć od 85 eura, a 90 lica je dobilo pomoć od 100 eura.

- Za socijalno ugrožene korisnike podijeljeno 495 pari nove obuće.

- Za 948 korisnika u stanju socijalne potrebe je podijeljena polovna garderoba - pojedine porodice su dobile pomoć više puta.

- Za 163 lica sa izraženim zdravstvenim problemima uručena je pomoć u lijekovima.

- Za 243 lica zaposlena u radnim organizacijama na teritoriji Glavnog grada izvršena obuka u pružanju prve pomoći, organizovano testiranje znanja i dobijanje sertifikata o položenoj obuci.

- Usljed ratnih sukoba nastalih na teritoriji Ukrajine, Crvenom krstu Glavnog grada Podgorica se prijavilo 19 porodica, odnosno 52 osobe. Sve porodice su pomognute paketima u hrani, higijeni, lijekovima, školskim priborom, igračkama i garderobi. Za lica izbjegla iz Ukrajine se održavaju radionice psiho-socijalne podrške, učenja crnogorskog jezika, obuka u pružanju prve pomoći, likovna radionica sa svim svojim sadržajima.

- Podijeljeno 820 novogodišnjih paketića za djecu iz porodica koje su u stanju socijalne potrebe i nalaze se na evidenciji Centra za socijalni rad kao i na evidenciji organizacije:

- Donirani novogodišnji paketići za djecu koja se nalaze u Centru za mlade »Ljubović« - 30 paketića i u Domu za nezbrinutu djecu u Bijeloj - 24 paketića, za korisnike na evidenciji Centra za socijalni rad Podgorica.

- Za 361 korisnika su podijeljeni bebi paketi i 200 litara mlijeka.

- Saradnja sa RTCG pri realizaciji dječije emisije Novogodišnji karavan, i podjela novogodišnjih paketića za djecu koji se nalaze u evidenciji Crvenog krsta Podgorica.

- Izvršena distribucija donacije od preduzeća Montefarm, koja se sastojala od igračaka za djecu, papuča, dječijih setova za jelo, flašica, cuclii, sterilizatora, uložaka za obuću, sredstva za ličnu higijenu i oprema za porodilje

- Izvršena podjela pomoći - donacija Studentskog vijeća Medicinskog fakulteta u većoj količini slatkiša za djecu.
- Nastavljena saradnja sa Osnovnim državnim tužilaštvom, Višim državnim tužilaštvom, Osnovnim sudom u Podgorici i Ministarstvom pravde – Direktorat za izvršenje krivičnih sankcija pri realizaciji vaspitnih naloga za maloljetna i punoljetna lica kojima je izrečena kazna tj. vVaspitna mjera društveno korisnog rada ili humanitarnog rada. Tokom godine je 7 lica završilo društveno korisni rad u organizaciji, što sa prethodnim godinama iznosi broj veći od 40 lica maloljetnika i mladih punoljetnika.
- Raznim oblicima psiho-socijalne podrške obuhvaćeno je 1.678 porodica, koji svakodnevno dolaze ili pozivaju za određenu vrstu pomoći i razgovora.
- Realizuje se projekat Obezbjedivanje invalidskih kolica u saradnji sa Američkom dobrotvornom organizacijom Crkve Isusa Hrista Svetaca poslednjeg dana. Svi zahtjevi korisnika za invalidskim kolicima su uspješno realizovani, a u 2022. godini je distribuirano 58 kolica za pojedince i 7 hodalica, a ukupno koliko traje projekat 625 korisnika je dobilo kolica i 58 korisnika hodalice.
- Obezbijedeni lijekovi za lica sa izraženim zdravstvenim problemima. Crveni krst Glavnog grada nema finansirani projekat Program Brige o starima, ali se aktivnosti realizuju u skladu sa sopstvenim mogućnostima organizacije, budući da je 30% korisnika na evidenciji lica starija od 65 godina.
- Višekratno pomagana lica sa statusom beskućnika. Pomoć se sastojala u garderobi, hrani i manjim novčanim prilozima.
- Nastavljena aktivna saradnja sa klubovima DDK Podgorica i DDK „KAP“ u svrhu podrške organizovanja i realizacije akcija prikupljanja neophodnih jedinica krvi.
- Održano 5 akcija DDK. Tri akcije od strane udruženja DDK „Podgorica“ i dvije akcije Klub DDK „KAP“, tokom kojih je dato je oko 900 jedinica krvi.

e) Romi i Egipćani

NVO „ADRA“

U periodu 02.02.2022-23.03.2022. godine u cilju jačanja kapaciteta ciljnih grupa, u Centru za osnaživanje ženskih prava i preduzetništva su se organizovale obuke za rad na šivaćim mašinama, gdje su polaznice obuke osim upoznavanja novog modela učile kako izraditi aksesoare, jastučnice, nesesere itd. Nakon završenog kursa, učesnice su osim stečenih znanja dobile i **sertifikate** što će im otvoriti mogućnost za zapošljavanje. Obuke su bile organizovane u prostorijama NVO „ADRA“. Na osnovu potpisanog memoranduma o saradnji i dobijene donacije od strane Glavnog grada u visini od 1.384,67€ organizovan je jedan kurs u trajanju od 2 mjeseca (30 časova). Aktivnosti su promovisane na društvenim mrežama.

U periodu 04.04.2022-23.05.2022. sa dobijenim sredstvima u visini od 1.475,37€ organizovan je još jedan kurs u trajanju od 2 mjeseca, odnosno, 30 časova.

Treći dvomjesečni kurs organizovan je u periodu 09.11.2022-28.12.2022. godine, takode uz podršku Glavnog grada u iznosu od od 1.588.87€.

NVO CAZAS

Održano 5 različitih aktivnosti: Organizovana obuka – trodnevna Škola razmišljanja o socijalnoj inkluziji, vršnjačkoj podršci, toleranciji, borbi protiv stigme i diskriminacije, pravima pacijenata i pristupu zdravstvenoj zaštiti, na kojoj je učešće uzelo 7 pripadnika romske populacije iz Glavnog grada. Takođe je kreiran video o reproduktivnom zdravlju mladih Roma i Egipćana u kojem je učestvovalo 4 pripadnika RE zajednice.

f) LGBTIQ osobe

NVO CAZAS

Organizovana obuka „Seksualnost i mladi“ namijenjena mladima i kadru koji radi sa mladima na temu jačanja kompetencija nenasilja i nediskriminacije kao i o značaju podrške LGBTI osobama u ostvarivanju njihovih prava i mehanizmima njihove zaštite, kao i o elementima seksualnosti i ljudskih prava. Ovom aktivnošću je obuhvaćeno 14 mladih.

Organizovana kampanja o afirmaciji antisidkriminatornog ponašanja sa objavama na društvenim mrežama organizacije, kao i objavljivanim člancima na portalu www.zdravlje.co.me Kreirana youtube emisija u saradnji sa Glavnim gradom <https://www.youtube.com/watch?v=JUMvjxitfpk>

g) Osobe koje žive sa HIV/AIDS-om i osobe u riziku od HIV-a

NVO CAZAS

Sprovedena sveobuhvatna kampanja na temu prevencije HIV i uključeni relevantni akteri (MZ, IJZ, Kuća zdravlja, Glavni grad Podgorica, opština Bar, opština Bijelo Polje) u realizaciju iste. Kampanja je obuhvatala medijska gostovanja, online objave na društvenim mrežama i edukativne članke na portal www.zdravlje.co.me kao i offline aktivnosti na terenu, dijeljenje edukativnih materijala i edukaciju gradana i gradanki ličnim putem.

Organizovano 9 radionica i edukacija na temu prevencije HIV-a i polno prenosivih bolesti i obuhvaćeno više od 70 mladih kroz ove aktivnosti

Kontinuirana promocija Pariške deklaracije u sklopu aktivnosti kampanja i redovnih aktivnosti i sastanaka organizacije;

Realizovane dvije akcije testiranja u zajednici IKD u saradnji sa Institutom za javno zdravlje (u drop in centru NVO CAZAS) i u saradnji sa Glavnim gradom Podgorica (Kuća zdravlja).

Održani sastanci sa predstavnicima lokalne zajednice: 10 sastanaka Glavni grad Podgorica

Glavni grad Podgorica – Sekretarijat za socijalno staranje usvojio je Plan primjene Pariške deklaracije u Glavnom gradu sa jasnim preglednom aktivnosti i obaveza u odnosu na doprinos ostvarivanju 90-90-90 ciljeva.

NVO CAZAS kontinuirano sprovodi usluge podrške, savjetovanja i prevencije HIV/AIDS-a u sklopu Kuće zdravlja (socijalnog servisa koji je uspostavljen kao rezultat primjene deklaracije) i tokom 2021 i 2022 realizovano je 37 usluga iz oblasti smanjenja štete u odnosu na HIV, realizovane su aktivnosti povodom 1. decembra, realizovana jedna akcija testiranja na HIV kao i održano 5 predavanja/radionica u odnosu na HIV/AIDS.

Zaposleni u sklopu Kuće zdravlja prošli su tokom 2022. godine dvije obuke u sklopu NVO CAZAS u odnosu na “Prevenција HIV/AIDS-a među IKD populacijom kroz program smanjenja štete” i “Novi pristupi i inovacije u sprovođenju programa smanjenja štete” čime je omogućeno da se dio preventivnih servisa pruža i u sklopu Kuće zdravlja.

NVO CAZAS realizovao je više od 5 tematskih sastanaka sa lokalnim samoupravama tokom 2022 sa ciljem promocije i primjene Pariske deklaracije.

Realizovane aktivnosti iz Lokalnog plana u velikoj mjeri odgovorile su na potrebe ranjivih grupa. Imajući u vidu da je realizacija Lokalnog plana za unapređenje socijalne inkluzije - razvoj usluga socijalne i dječje zaštite u Glavnom gradu - Podgorica predviđena za period od četiri godine, kao i izazove rada sa osjetljivim kategorijama stanovništva, u prethodnom periodu je animirana cjelokupna zajednica, kako bi se što veći broj relevantnih aktera iz domena socijalne zaštite uključio u realizaciju zacrtanih ciljeva.

Radilo se na obezbjeđivanju veće vidljivosti iz Lokalnog plana, uključivanju gradana, informisanju medija i na uspostavljanju veće saradnje sa firmama i kompanijama, kako bi ih animirali da budu još više društveno odgovorne, u skladu s potrebama lokalne zajednice.